БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 28

17 МАРТ ЧОРШАНБА 1954 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

СССР Олий Советига сайлов ўтказучи Марказий сайлов комиссиясининг ахбороти (1-нчи бет).
Москвада ўтказилган Литва адабиёти ва сан'ати декадаси қатнашчиларининг сўнгги концерти (1-нчи бет).
А. Шермуҳамедов. — Совет ватанпарварларининг фикр ва туйғулари (1-нчи бет).
ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА НИЕЗИЙ: **Туйғун.** — Ҳамза — ўзбек совет драматургиясининг асосчиси (2-нчи бет).
Турсун Собиров. — Узбек халқининг асл фарзанди (2-нчи бет).
Зулфия. — Ўзбек қизи овози (2-нчи бет).
Кўкламги дала ишларини кучайтириб, ҳамма нарсани чигит экишга тахт қилиб қўяйлик! Т. Орипов. — Ҳавоий рақамлар, хотиржам раҳбарлар тўғрисида (3-нчи бет).
В. Латов. — Тинчлик учун ва Корея-Совет дўстлигини мустаҳкамлаш учун (3-нчи бет).
МАТБУОТ ОБЗОРИ: Саноат корхоналарининг ҳаётини янада чуқурроқ ёритайлик (3-нчи бет).
К. Комаров. — Абадий дўстлик, қардошларча ҳамкорлик (4-нчи бет).
КПСС делегацияси Варшавадаги И. В. Сталин номли Маданият ва фан саройи қурулишини келиб кўрди (4-нчи бет).

Социалистик саноатимизнинг янги муваффақиятлари учун

Совет кишилари социалистик саноатимизни юқори техника базасида тўхтовсиз ривожлантириб боришга бутун куч ва билимларини сарфламоқдалар. Бу ватанпарварлик туйғулари, айниқса, СССР Олий Советига бўлиб ўтган сайлов шарафига бошланган социалистик мусобақада ўзининг ёрқин ифодасини топди.

Саноат корхоналарининг кўп мингли коллективлари — ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчилар сайловолди социалистик мусобақасига қўшилиб, ишлабчиқариш планларини тўла ва ошириб бажаришда, меҳнат унумини оширишда, маҳсулотларнинг сифатини яхшилаш, таннархини камайтириш, хомаш'ё, электр қуввати, ёқилғи ҳамда бошқа материалларни тежашда катта ғалабаларга эришдилар, СССР Олий Советига бўлиб ўтган сайлов куни — умумхалқ байрамини меҳнат соҳасида муносиб совғалар блан кутиб олдилар.

Сайловолди социалистик мусобақасининг самарали якунлари совет кишиларининг, шу жумладан областимиз меҳнаткашларининг меҳнат ғайрати, ижодий ташаббуси, ватанпарварлик руҳи, ғоятда ошганлигини, ма'навий-сиёсий бирлиги тобора мустаҳкамланиб бораётганлигини, шонли партиямиз ва жонажон совет ҳукуматимизга бўлган чексиз садоқатларини яна бир бор ёрқин намойиш қилди.

«Ташсельмаш» заводи коллективи умумхалқ байрами шарафига пландан ташқари ўнларча пахта териш, пахта тозалаш машиналари ва пневматик ускуналар ишлабчиқарди. Запас қисмлар тайёрлаш юзасидан берилган топшириқларни ҳам анча ошириб бажарди. 500 дан ортиқ машинасозлар ҳозирдаёқ беш йиллик планни ошириб бажардилар. Завод коллективи маҳсулот таннархини камайтириш ҳисобига бир миллион сўмдан ортиқ маблағ тежади.

Заводнинг донгдор вагранщиги, Ленин орденли ўртоқ Т. Рўзиматов сайлов кунини меҳнат соҳасида муносиб совға блан нишонлади. Бу кекса машинасоз сайлов қутисига биринчи бўлиб бюллетень ташлар экан, шу бешйиллик бошидан бери 10 йиллик нормани бажарганлиги ва жуда кўп рационализаторлик таклифларини ишлабчиқаришга жорий қилганлиги ҳақида рапорт берди.

Сайлов куни сайлов қутиси олдига келган саноат корхоналарининг илғор ишчилари Ватанга, жонажон партиямизга ва Совет ҳукуматига бўлган садоқатларини меҳнат соҳасида эришган ғалабалари блан изҳор қилдилар. Тошкент кўн заводининг ишчиси ўртоқ Ёқубжон Ҳамроев сайлов участкасида дўстларига ўзининг орзу ва туйғуларини изҳор қилиб, бундай дейди:

— Мен сайловолди меҳнат вахтасида туриб ишлаб икки ой ичида тўрт ойлик планни бажардим. Ватанимиз бундан ҳам яшнасин, гулласин! Бизнинг тилак ва орзуларимиз шу!

Социалистик ишлабчиқариш илғорларининг ватанпарварлик ташаббуслари давлат планининг йилдан-йилга тўла ва ошириб бажарилишини та'минламоқда. Область саноат корхоналарида 1953 йилда ялпи маҳсулот ишлабчиқариш давлат плани 102.4 процент бажарилди. Ўтган йил областьдаги бутун саноатда меҳнат унуми 10 процент ошди. Маҳсулотнинг таннархи камайди. Шунинг натижасида кўпгина корхоналар ўз жамғармаларини анча кўпайтирдилар. Ихтиро'чилик ва рационализаторлик ишлари кенг миқ'ёсда ривожланди. Машинасозлик заводлари группасидагина рационализациялаш ҳақидаги таклифларнинг ишлабчиқаришга жорий қилиниши натижасида 14,5 миллион сўм маблағ жамғарилди. Машинасозлик заводларида саноат ва қишлоқ хўжалиги учун керакли бўлган 40 хилдан кўпроқ янги машиналар ўзлаштирилди.

Областимиздаги Бекобод гўшт комбинати, Янгийўл, Тошкент пахта тозалаш заводлари, ва бошқа жуда кўп саноат корхоналари социалистик мусобақа асосида бир ме'ёрда ишлаб, январь ва февраль ойлари планини ҳам ошириб бажардилар.

Социалистик саноатимиздаги бу ғалабалар халқ хўжалигига янги техника ва илғор технология процессларининг кенг миқ'ёсда жорий қилиниши, ишлабчиқаришнинг механизация ва электрлаштирилиши, айниқса, оғир меҳнат талаб қиладиган иш процессларини механизациялаш асосида меҳнат унумининг оширилиши, шунингдек, меҳнатни тўғри ташкил қилиш, ишчиларнинг маданий савияси ва ишлабчиқариш малакасининг ошганлиги туфайли қўлга киритилди.

Социалистик санотимизни ривожлантиришда, аҳолининг кенг ист'мол молларига тобора ортиб бораётган талабини қондиришда меҳнат унумини ошириш катта аҳамиятга эгадир. Броқ саноат корхоналарининг айрим хўжалик раҳбарлари, партия ва касаба союз ташкилотлари харбир ишлабчиқариш процессида меҳнат унумини оширишга етарли э'тибор бермаётирлар. Шунинг натижасида бундай корхоналар ишлабчиқариш планларини муттасил бажармай келадилар.

Маҳаллий ва ёқилғи саноати министрлигига қарашли мебель фабрикаси ўтган йил давлат планини 65 процент бажарди, холос. Фабрика бу йил ҳам ишда ҳеч қандай ўзгариш ясамади. Ўтган йил давлат планини 61 процент бажарган Мирзачўл иккинчи пахта тозалаш заводи, ишлабчиқариш планини 73 процент бажарган Юқоричирчиқ жут-каноп заводи ва бошқа шу каби қолоқ корхоналарнинг раҳбарлари ҳам, Мирзачўл, Юқоричирчиқ районларининг партия, совет ташкилотлари ҳам ўтган йилги хатоларни тузатишга, корхонанинг бир ме'ёрда ишлашини та'минлашга ҳамон э'тиборсизлик блан қараб келмоқдалар.

Бундай саноат корхоналарида давлат планларининг бажарилмай келишининг асосий сабаби шундаки, корхона раҳбарлари меҳнатнинг тўғри ташкил этилишини та'мин этаолмаётирлар. Кўп ҳолларда ишлабчиқариш резервлари ва имкониятлардан тўла фойдаланилмайди. Мавжуд механизм ва машиналар кўпинча бекор туриб қолади. Оғир меҳнат талаб қиладиган иш процессларини механизациялашга э'тибор берилмайди.

Бундай корхоналарнинг партия ва касаба союз ташкилотлари меҳнат унумини оширишнинг битмас-туганмас манбаи бўлган социалистик мусобақага етарли даражада раҳбарлик қилмаётирлар. Социалистик мусобақа шартномалари расмият учунгина тузилиб, унинг қандай бажарилаётганлиги текшириб борилмайди. Хатто, айрим цехларнинг ишчилари цех бўйича олинган мажбурият нимадан иборат эканлигини ҳам билмайдилар.

Қолоқликнинг сабаби яна шундаки, айрим корхоналарда илғор иш тажрибаларини амалга оширишга, рационализатор ва ихтиро'чиларнинг новаторлик таклифларини ўз вақтида пухта ўрганиш ва уни ишлабчиқаришга кўплаб жорий қилиш ўрнига ба'зи раҳбарлар бу муҳим ишга бюрократик муносабатда бўлмоқдалар. Масалан, «Средазхиммаш» заводи техника-контрол бўлимининг инструктори ўртоқ Сергей Николаевич Киряничев муҳим бир машина учун янги шестерна лойиҳасини ишлаб, уни ишлабчиқаришга жорий қилишни таклиф этди. Тажрибали токарьнинг бу фойдали таклифи завод бош технологи ўртоқ Александровнинг айби блан кўп вақтдан бери амалга оширилмай келади. Саноат корхоналаримизда юз бераётган бу каби камчиликлар ишлабчиқаришда меҳнат унумининг тинмай оширилиб боришига салбий та'сир кўрсатмоқда.

Меҳнат унумини оширишга халал бераётган бундай камчиликларни тездан тугатиш, шунинг блан бирга, ишлабчиқаришни комплекс асосда механизациялаш ва автоматлаштириш программасини қаттиқ туриб амалга ошириш, фан ва техникада қўлга киритилган янгиликларни халқ хўжалигининг барча тармоқларига жорий қилиш, меҳнатни ташкил қилиш методларининг янги, такомиллашган шаклларини излаб топиш ва уни ишлабчиқаришга кенг жорий қилиш лозим.

Социалистик саноатимизни юксалтириш ва ҳартарафлама ривожлантиришда жуда катта аҳамиятга эга бўлган меҳнат унумини ҳартарафлама ошириш, маҳсулотнинг сифатини тобора яхшилаш ва таннархини узлуксиз камайтириб бориш — саноат корхоналари ходимларининг муҳим вазифасидир.

Маҳаллий партия ва совет ташкилотларининг вазифаси сайловолди социалистик мусобақасида қўлга киритилган ғалабаларни мустаҳкамлаш, меҳнаткашларнинг ижодий ташаббусларини қўллаб-қувватлаш ва уни ривожлантириш, социалистик мусобақани янада зўр куч блан давом эттиришдан иборатдир. Социалистик саноатимиз олдида турган қишлоқ хўжалигини машина ва асбоб-ускуналар блан, аҳолини эса, кенг исте'мол моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари блан та'минлаш каби муҳим вазифаларни амалга ошириш учун кураш олиб бориш — саноат корхоналари партия ва касаба союз ташкилотларининг энг муҳим ишидир.

Социалистик саноатимизнинг ходимлари Коммунистик партия раҳбарлигида ишлабчиқаришдаги мавжуд бўлган барча резерв ва имкониятларни меҳнат унумини оширишга ҳамда 1954 нчи йил давлат планини тўла ва ошириб бажаришга сафарбар этадилар, социалистик саноатимизнинг тобора гуллаб-яшнаши учун яна ҳам юксак маҳорат ва ғайрат блан меҳнат қиладилар.

Я. М. Свердлов музейида

ГОРЬКИЙ, 16 март. (ТАСС). Коммунистик партия ва Совет давлатининг энг йирик ташкилотчилари ва раҳбарларидан бири Яков Михайлович Свердловнинг вафот этганига бугун 35 йил тўлади.

1885 йилда Яков Михайлович туғилган уйда жойлашган хотира музейига келувчилар сони кейинги кунларда анча кўпайди. Музейда экспозицияларнинг янги бўлимлари очилди.

«Я. М. Свердлов биринчи рус революциясига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш даврида» деган бўлимда унинг Нижний-Новгороддаги ва Уралдаги фаолияти кўрсатилган. Кўп экспонатлар Я. М. Свердловнинг Нарим ва Туруханда сургунда бўлганига бағишланган.

«Я. М. Свердлов — ВЦИК раиси» деган бўлимдаги картиналар, фотокопиялар ва ҳужжат копияларида Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларда Яков Михайловичнинг турли соҳалардаги ташкилотчилик ишлари акс эттирилган.

Музейнинг экспозициясида Я. М. Свердловнинг Нижний-Новгород партия активи йиғилишида партиянинг VII с'езди тўғрисида қилган докладидан парчалар ҳамда унинг 1919 йил март ойида Бутунукраина Советлар III с'ездида сўзлаган нутқи келтирилган. Я. М. Свердлов вафот этишидан бироз илгари сўзлаган бу нутқида рус ва украин халқлари ўртасидаги қардошлик алоқаларини мустаҳкамлашга чақирган эди.

СССР Олий Советига сайлов ўтказучи Марказий сайлов комиссиясининг

АХБОРОТИ

1954 йил 14 март, якшанба куни бутун мамлакатда СССР Олий Советига депутатлар сайланди.

Сайлов ўтказиш учун 1.347 сайлов округи, шу жумладан Иттифоқ Советига сайлов ўтказучи 708 сайлов округи ва Миллатлар Советига сайлов ўтказучи 639 сайлов округи ташкил қилинган эди.

Ҳамма сайлов округлари бўйича сайлов ўтказилди. Овоз бериш ҳамма ерда маҳаллий вақт блан соат 6 да бошланиб, кечаси соат 12 да тамомланди.

Округ сайлов комиссияларидан олинган ма'лумотларга қараганда, СССР Олий Советига депутат сайлашда 120.321.192 сайловчи, ёки сайловчилар умумий сонининг 99,98 проценти қатнашган.

Дастлабки ма'лумотларга кўра, коммунистлар блан партиясизлар халқ блоки томонидан СССР Олий Совети депутатлигига кўрсатилган кандидатлар учун сайловда қатнашган сайловчиларнинг 99 процентдан кўпроғи овоз берган. Шундай қилиб, бу сайловда коммунистлар блан партиясизлар халқ блоки тўла ва танҳо ғалаба қозонди.

СССР Олий Советига сайлов ҳамма ерда аҳолининг зўр сиёсий активлиги ва уюшқоқлиги вазиятида ўтди.

Марказий сайлов комиссияси сайловнинг узил-кесил якунларини ва СССР Олий Советига сайланган депутатларнинг ном-баном рўйхатини 1954 йил 18 мартда э'лон қилиш имкониятига эга бўлади.

СССР Олий Советига сайлов ўтказучи Марказий сайлов комиссияси.

1954 йил, 16 март.

Москвада ўтказилган Литва адабиёти ва сан'ати декадаси қатнашчиларининг сўнгги концерти

15 мартда ССР Иттифоқи Большой театрида Москвада ўтказилган Литва адабиёти ва сан'ати декадаси қатнашчиларининг сўнгги концерти бўлди.

Концертнинг программаси катта ва хилма-хил бўлиб, унда Вильнюс ва Каунас театрлари, филармония, радионинг музика, рақс коллективлари, солистлари, шунингдек республикадаги бадиий ҳаваскорлик қатнашчилари иштирок қилдилар.

Концерт композитор Б. Дварионаснинг шоир Т. Тильвитис сўзларига ёзган «Москвага салом» деган тантанали ашуласи блан бошланди. Ашулани Литва ССР Давлат опера ва балет театрининг солистлари Литва ССР халқ артисти А. Содейка, Литва ССР да хизмат кўрсатган артист Ю. Мажейка, И. Стасюнас, Р. Сипарис, В. Индриконис, Р. Мариошюс, Л. Мурашко, З. Паулаускас, В. Рубацкис, Ю. Урвялис, К. Шилгалис, Давлат филармонияси ва республика радиоси, Давлат опера ва балет театрининг бирлашган хори, Давлат опера ва балет театри ҳамда республика радиосининг бирлашган оркестри ижро этдилар. Авторнинг ўзи дирижёрлик қилди.

Тамошабинлар опера театрининг солисткаси Я. Петрашкевичютени ва шу театрнинг солисти Литва ССРда хизмат кўрсатган артист К. Гутаускасни самимий кутиб олдилар. Я. Петрашкевичюте Чайковскийнинг «Чародейка» операсидан Кума ариозосини ва Таллат-Келпшанинг «Қалбимда бугун байрам» деган ашуласини ижро этди. К. Гутаускас Пуччинининг «Богема» операсидан Рудольф ариясини ижро этди. Литва ССР опера ва балет театрининг солисти Г. Забуленас Бородиннинг «Князь Игорь» операсидан Кончак ариясини муваффақият блан ижро этди.

Солист И. Стасюнас Данькевичнинг «Богдан Хмельницкий» номли операсидан Хмельницкий ариясини ва Ю. Карнавичюснинг «Гражина» операсидан ёш бояр қўшиғини баланд руҳ блан айтиб берди.

Литва ССР Давлат консерваториясининг профессори С. Вайнюнас Таллат-Келпшанинг «Эртак» номли асарини фортепианода зўр маҳорат блан чалиб берди. Операнинг ёш солисткаси М. Алешкевичюте Сен-Санснинг «Самсон ва Далила» операсидан Далила ариясини ва Таллат-Келпшанинг «Не пестрие соколики» ашуласини та'сирли қилиб айтиб берди. Филармония солисти А. Ливонтас Б. Дварионаснинг скрипкада оркестр блан бирга ижро этиш учун ёзган концерти финалини муваффақият блан чалди. Опера театрининг артисткаси Е. Чудакова Вердининг «Травиата» операсидан Виолетта ариясини завқли қилиб айтди. Балет солистлари Т. Свентицкайте ва Г. Кунавичюс Груодиснинг «Юрате ва Каститис» номли балетидан адажиони маҳорат блан ижро этдилар.

Республика филармонияси ва радиосининг К. Кавяцкас бошқаришидаги бирлашган хори юксак ижрочилик маҳоратини кўрсатди.

Хор Б. Дварионаснинг «Сестра голубая Вилия» ашуласини, украин композитори Н. Колесснинг «Гей, видно село» ашуласини, композитор В. Макаровнинг сюитасидан «Қурувчилар қўшиғини», «Ожялис» деган литва халқ қўшиғини ва «Варяг»нинг ҳалок бўлиши» деган рус халқ қўшиғини ижро этди. Бу қўшиқларнинг ижро этилиши тамошабинлар томонидан гулдурос қарсаклар блан кутиб олинди.

Литва ССР Давлат ашула ва рақс ансамблининг чиқиши зўр муваффақият блан ўтди (ансамбльнинг бадиий раҳбари Литва ССРда хизмат кўрсатган сан'ат арбоби И. Швядас, рақс группасининг раҳбари Ю. Лингис, оркестр группасининг раҳбари П. Степулис).

Ансамбль бирқанча ашула ва рақсларни: «Колхоз вальси» И. Швядас музикаси, «Эй ти, Ионялис» деган литва халқ ашуласини, «Пасютполькe», «Жигунас», «Кяпурине» рақсларини, «Скудучяй» деган халқ чалғу асбобларида чалинган полькани ва бошқа бирқанча рақсларни ижро этди.

Тамошабинлар Литва композитори Ю. Ювелюнаснинг «Денгиз соҳилида» номли балетидан (балетмейстер В. Гривицкас постановкаси) сюитани зўр қизиқиш блан кутиб олдилар. Бу сюитани опера ва балет театрининг солистлари Л. Рузгайте, А. Тумалевичюте, Р. Янавичюте, Г. Банис ва балет артистлари ижро этдилар.

Литва ССР Давлат халқ рақси ва Вильнюс давлат университети ашула ҳамда рақс ансамблининг бирлашган коллективи «Малунелис», «Суктинис» ва «Ригучяй» деган литва халқ рақсларини яхши ижро этдилар (Ю. Лингис постановкаси).

Литва ССР Седас районидаги «Ленино келю» («Ленин йўлидан») колхозининг хори, рақс группаси ва оркестри (хор раҳбари В. Виндашюс, рақс группасининг раҳбари Б. Розгайте, оркестр раҳбари Э. Пилипайтис) «Қуёш чиқди» ва «Чибис, чибис» деган литва халқ қўшиқларини, «Клеверок» хороводини ва «Клумпакоис» рақсини ижро этдилар. Бу қўшиқ ва рақсларни тамошабинлар самимий кутиб олдилар.

Каунас давлат музикали-драма театрининг артисткаси М. Растейкайте Саломея Нериснинг «Менинг ўлкам» деган ше'рини завқ блан ўқиди. Литва ССРда хизмат кўрсатган артист Ю. Рузинскас В. Реймериснинг «Қадрдон дўстларга» деган ше'рини ўқиб берди. Тамошабинлар уни давомли қарсаклар блан кутиб олдилар.

Концертнинг охирида Литва ССР опера театри, республика филармонияси, радио, Литва ССР Давлат ашула ва рақс ансамбли, Каунасдаги «Кауно аудиняй» фабрикаси ҳаваскорлик коллективи, Вильнюс университети ва «Ленин йўлидан» колхози ҳаваскорлик коллективларининг хорларидан иборат бирлашган хор саҳнага чиқди. Хор оркестр жўр қилгани ҳолда Б. Дварионаснинг «Неман соҳилида» деган ашуласини ижро этди. Литва халқининг совет халқлари аҳл оиласидаги бахтли ҳаёти тўғрисидаги бу қўшиқ блан Литва сан'атининг Совет Иттифоқи пойтахти Москвадаги байрами тугади.

Концертда оркестрга Литва ССРда хизмат кўрсатган сан'ат арбоблари Б. Дварионас ва А. Кленицкис, дирижёрлар И. Альтерман, Р. Генюшас ва А. Жюрайтис дирижёрлик қилдилар.

Программани артистлардан М. Миронайте ва Г. Врублевичюте олиб бордилар.

Большой театрнинг саҳнаси Литва ССРда хизмат кўрсатган сан'ат арбоби В. Палайме томонидан чиройлик қилиб безатилган эди.

Литва адабиёти ва сан'атининг Москвада бўлиб ўтган декадасининг зўр муваффақият қозонган ва тамошабинлар томонидан самимий кутиб олинган сўнгги концерти литва халқининг маданияти гуллаб-яшнаганлигини ёрқин намойиш қилди, Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги бузилмас дўстликни намойиш қилди.

Концертда Г. М. Маленков, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Н. А. Булганин, М. З. Сабуров, Н. М. Шверник, М. А. Суслов, П. Н. Поспелов, Н. Н. Шаталин, А. Н. Косигин, В. А. Малишев ўртоқлар, Литва компартияси Марказий Комитетининг секретари А. Снечкюс, Литва ССР Министрлар Советининг раиси М. Гедвилас, министрлар, Москва шаҳрининг партия ва совет активи, корхоналарнинг вакиллари, фан, адабиёт ва сан'ат арбоблари ҳозир бўлдилар. Концертда Москвадаги элчихоналар ва миссияларнинг бошлиқлари ҳам ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

Ишчилар шаҳарчасида шод-хуррамлик

Ўнтўртинчи мартда ишчилар шаҳарчаси жуда эрта уйғонди. Бу баҳаво шаҳарчада баҳор шамоли эсмоқда. Осмон соф, юлдузлар чарақлаб турипти. Ҳали соат олти ҳам бўлмасдан, бахтиёр сайловчилар ўз бурчларини адо этиш учун 20-нчи сон ўрта мактаб биносига жойлашган 101/68-нчи сайлов участкаси томон йўл олмоқдалар. Улар ўз шаҳарчаларининг, республикамиз пойтахти Тошкентнинг қиёфаси йил сайин ўзгараётганлигидан қувонадилар.

Участкага етмасдан юз метр берида, троллейбус остановкаси олдида ўнг қўлини юксак кўтариб турган доҳиймиз Владимир Ильич Лениннинг салобатли ҳайкали бутун борлиғи блан кўзга ташланиб турипти. Сайловчилар бу ердан ўтар эканлар, улар улуғ доҳий ҳайкалига иссиқ назар ташлайдилар. Бу ҳайкал ўрнатилган жойдаги мемориал тахтасидаги: «Эски Тошкент ишчи, деҳқон ва Қизил аскар вакиллари шўросининг 17/3 чақирилиши томонидан Октябрь инқилобининг 10 йиллик байрами номига ташкил этилган ишчилар шаҳарчаси. 1927 йил, 7 ноябрь» деган ёзувга кишининг кўзи тушади.

Ўша вақтдан буён 27 йил ўтди. Бу йиллар давомида Совет кишилари ҳаётида, жамиятимиз ҳаётида, шу жумладан ишчилар шаҳарчаси ҳаётида не-не ўзгаришлар бўлмади, дейсиз! Ўша вақтда шаҳарчада бирнеча уй-жой бинолари қурилабошланган эди. Ҳозир эса неча ўнлаб кўп қаватли ва бир қаватли бинолар, чиройли уй-жойлар қад кўтарди. Шаҳарчада янги кўчалар — Кисловодская, Петигорская, Сочи, Мраморная, Радиальная, Кутузов, Молотов кўчалари пайдо бўлди.

Ана шу обод кўчалардан сайлов участкасига кексалар-чол ва кампирлар, қувноқ ёш йигит ва қизлар келмоқдалар.

Етмиш тўрт ёшли, оқ соқолли нуроний чол Муфтоҳ ота Ахмаров Лазарь Моисеевич Каганович ва Малик Абдуразоқов ўртоқларнинг фамилияси ёзилган бюллетеньларни олиб, ҳаммадан бурун — соат олтидан уч минут ўтганда, юзида табассум блан овоз бериш хонасига кириб кетди. Бу бахтиёр отанинг уч ўғил, икки қизи бор. Буларнинг ҳаммаси Совет ҳокимияти йилларида ўсиб улғайди ва Ватанимизга лойиқ кадрлар бўлиб етишди.

Ана, кўкрагига Ленин ордени ва икки медаль таққан республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи Мукаррам Қодирова ҳам биринчилар қаторида овоз бериб чиқди. У, шу мактабда бирнеча йилдан буён ўқитувчилик қилади. Ўртоқ Қодирова ўқитган жуда кўп кишилар ҳозир партия, совет ташкилотларида муваффақиятли ишлаб туриптилар.

— Бизга шундай бахтли ҳаётни, — дейди ўртоқ Қодирова мактаб радиоузели орқали гапириб, — коммунистик партия, совет ҳукумати берди. Биз партиямиздан, ҳукуматимиздан минг-минг миннатдормиз.

Бу йил сайловда биринчи марта қатнашаётган комсомол а'золари Наима Муҳиддинова ҳам ўз дугонаси Тўлқиной Олимжонова блан овоз бериб чиқди.

— Биз совет ёшлари, — дейди Наима Муҳиддинова, — дун'ёда энг бахтли ёшлармиз. Бизнинг она-Ватанимиз учун маданиятли кишилар бўлиб етишувимизга партия ва ҳукуматимиз барча имкониятларни яратиб берди. Биз шу ғамхўрликлар эвазига фақат а'ло ўқишимиз керак.

Бу участкада овоз бериш кундуз соат 12 да асосан тугалланди. Ишчилар шаҳарчасида ярим кечагача шоди-хуррамлик, ўйин-кулки давом этди.

С. ТИЛЛА.

Совет ватанпарварларининг фикр ва туйғулари

Ёқимли, илҳомбахш баҳор шабадаси эсмоқда. Пойтахт кўчалари, майдонлар, қад кўтарган ҳашаматли бинолар ҳарқачонгидан ҳам гўзал ва тантанали тусга кирган. Умумхалқ байрамининг қувончи, шодиёнаси, улуғворлиги ҳарқадамда сезилиб турипти.

Пойтахт тантана қилмоқда. Совет кишилари чексиз фахрланиб, ҳаяжонланиб кутган қувончли кун етиб келди. Республикамиз пойтахтининг меҳнаткашлари барча совет кишилари сингари сайлов кунини тинчлик, мамлакатимиз кучқудратини янада мустаҳкамлаш, коммунистик мўл-кўлчилик яратиш йўлида янгидан-янги муваффақиятларга эришган ҳолда кутиб олдилар.

Шаҳар меҳнаткашлари 14 март тонготарида одатдагидан анча эрта уйғонди. Соат ҳали 5 бўлмасданоқ, кенг ва электр нури блан чароғон асфальт кўчаларда қатнов бошланди. Байрамдагидек ясаниб-тусаниб олган кишилар тўдаси сайлов участкалари томон оқади. Улар бир-бирларини умумхалқ байрами куни блан самимий табриклайди. Оркестрларнинг овози ва қувноқ қўшиқлар шаҳар бўйлаб янграмоқда. Муҳташам биноларнинг қоматини кўркам қилиб турган давлат байроқлари тонг шабадасида ҳилпирайди.

Мана, СССР Олий Советига сайлов ўтказучи Тошкент-Ленин сайлов округи. Бу ерда Коммунистик партия ва Совет давлатининг отоқли арбоби, СССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари Лазарь Моисеевич Кагановичнинг кандидатураси овозга қўйилади.

15-нчи сайлов участкаси Октябрь революцияси номли клуб биносида жойлашган. Район аҳолисининг кўпчилиги темирйўлчилардан иборат. Овоз беришдан анча олдин клуб фойесига кўп киши тўпланган эди. Бу ерда отоқли машинистлар, депо ишчилари, пенсионерлар ва уй-рўзғор иши блан шуғулланучи аёллар ҳам бор. Ҳамма соат 6 бўлишини интизорлик блан кутади. Уларнинг кўзларида нур, юзларида табассум барқ уриб турипти. Ёшлар танцага тушадилар, нуроний кексалар гурунглашадилар.

Соат роса 6. Участка сайлов комиссиясининг раиси овоз бериш бошланганлигини э'лон қилади ва сайловчиларни умумхалқ байрами куни блан қизғин табриклайди. Оркестр Совет Иттифоқи гимнини ижро этади. Сайловчилар биринкетин овоз бериш хонасига кириб келадилар. Улар овоз берганларидан кейин ҳам узоқ вақт сайлов участкаси биносида қоладилар, ўз шодликларини бир-бирлари блан ўртоқлашадилар, коммунистик жамият қураётган мамлакатда яшаш, меҳнат қилиш, ижод этиш катта бахт эканлиги тўғрисида сўзлашадилар.

Овоз берадиган хонага Тошкент пассажир депосининг машинист-инструктори Василий Сергеевич Спиркин кириб келади. У Ўрта Осиё темир йўлида 40 йилдан буён машинист бўлиб ишлаб келмоқда. Бу совет кишилари кекса авлоди вакилининг ҳамиша кулиб турган кўзларида борган сари қувонч акс этарди. У бюллетеньларни сайлов қутисига ташлар экан, ўз фикрини қуйидаги сўзлар блан баён қилади:

— Коммунистик партия ва Совет ҳукумати мамлакатимизнинг ҳамма халқларини — русларнинг ҳам, ўзбекларнинг ҳам ва бошқа миллат меҳнаткашларининг ҳам қадр-қимматини юксак даражага кўтарди. Мен бугун коммунистлар блан партиясизлар халқ блокининг муносиб кандидати, партия ва ҳукуматимизнинг отоқли арбоби Лазарь Моисеевич Каганович учун овоз бериш блан партия учун, коммунизм учун овоз бердим.

Умумхалқ байрами кунида Тошкент — Сталин сайлов округининг меҳнаткашлари ҳам сайлов участкаларига барвақт келиб турдилар. Сталин районининг Бешёғоч майдони шу куни айниқса тантанали тусга кириб, улуғвор бўлиб кетди. Республика ўқитувчилар малакасини ошириш институтининг муҳташам биносида 57/8 сайлов участкаси жойлашган. Бу ерда биринчи бўлиб овоз бериш бахтига муяссар бўлганларнинг қувончини айтиб тугатаолмайсиз.

Ёш сайловчи, Тошкент консерваториясининг студенти Эгам Худойқулов овоз берар экан, қувончини юрагига сиғдираолмай, ўз тенг-қурларининг фикрини қуйидаги сўзлар блан гўзал ифодалаб берди:

— Совет ёшлари партия, ҳукуматимизнинг оталарча меҳрибонлик кўрсатишлари туфайли яшаш, ўқиш, ишлашдек буюк бахтга муяссар бўлдилар. Фақат бизнинг мамлакатимиздагина ёшлар учун самарали ўқиш, фанларни мукаммал эгаллаш, ўз севган иши блан шуғулланиш учун ҳамма шароит яратиб берилгандир. Биз совет ёшлари олдида коммунизм қурувчиларнинг олдинги сафларида бўлиш каби ғоят катта ишлар турипти. Биз бу вазифаларни бажаришда ўз муносиб ҳиссамизни қўшиш блан чексиз фахрланамиз.

Гуллаб-яшнаётган республикамиз пойтахтининг меҳнаткашлари — турли касбдаги кишилар ўз гражданлик бурчларини ўташ учун сайлов қутилари ёнига келиб, коммунистлар блан партиясизлар блокининг кандидатлари учун зўр қувонч блан овоз бердилар.

Умумхалқ байрами шодиёнаси тобора авжга минади. Ҳамма ерда концертлар уюштирилди. Бу концертларда пойтахт театрлари ва бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг коллективлари қатнашдилар. Шаҳарнинг ҳарбир кўчасида, маҳалласи ва ҳовлисида шу куни байрам сайлининг қувончи то ярим кечагача давом этди. Овозларни санаш вақтида кўпгина сайлов бюллетеньларига ватанпарварларнинг чин кўнгилдан чиқариб та'сирли сўзлар ёзиб қолдирганликлари ма'лум бўлди. Бу ёзувларда меҳнаткашларнинг Коммунистик партияга, Совет ҳукуматига чексиз муҳаббатлари изҳор қилинган.

Ёзувлар қисқа, аммо чин қалбдан чиққан бу сўзлар кўп ма'но беради:

«Россияда Совет ҳокимиятини ўрнатган ҳамда халқимизга тинч ва бахтли ҳаёт яратиб берган Ленинга раҳмат».

«Мен социалистик Ватанимизнинг янада гуллаб-яшнаши учун овоз бераман».

«Болаларимизга кўрсатилаётган меҳрибонлик ва ғамхўрлик учун партияга ва ҳукуматга қизғин ташаккур билдираман».

«Мен шонли ва енгилмас Коммунистик партиямиз учун, бутун дун'ёда тинчлик учун овоз бераман».

«Коммунистик партиямизга шон-шарафлар бўлсин!».

Сайловда биринчи марта қатнашган ёш сайловчилар та'сирли сўзларни ёзганлар:

«Мен 18 ёшдаман. Мен биринчи марта овоз бермоқдаман. Ўз ҳаётимда энг тантанали бўлган шу кунда партияга ва ҳукуматга бизнинг фаровонлигимиз йўлида қилинган ҳамма ишлар учун раҳматлар айтишни истайман!».

«Мен ўрта мактаб ўқучисиман, сайловга биринчи марта қатнашиб, кўпмиллатли давлатимизнинг янада яшнаши учун овоз бераман».

Тошкент — Ленин сайлов округи сайловчиларининг ёзган бу сўзларида барча совет ватанпарварларининг фикр ва туйғулари ифода этилган.

Ҳечқачон унутилмас шу қувончли кунда ҳарбир совет кишиси қуйидаги сўзларни айтиш блан бахтиёрдирлар:

«Коммунистик партия бизнинг шон-шуҳратимиз, бахтимиз, ифтихоримиз, қувончимиздир. Совет халқи партия раҳбарлигида буюк тарихий ғалабаларга эришди. Эндиликда коммунистик жамият сари комил ишонч блан бормоқда. Ҳамма йўллар коммунизм сари олиб бораётган бир даврда яшаш ва ижод қилишдан ҳам кўра улуғроқ бахт йўқ».

А. ШЕРМУҲАМЕДОВ.

1929 Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий 1954

ҲАМЗА—ЎЗБЕК СОВЕТ ДРАМАТУРГИЯСИНИНГ АСОСЧИСИ

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий драматургия соҳасида самарали ижод қилди ва ўзбек совет драматургиясининг дастлабки нодир намуналарини яратди. Ҳамзанинг драматик ижоди Октябрь социалистик революциясидан сўнг гуллаб яшнади. Ҳамза драматургияси ўзбек адабиёти ва маданиятини ривожлантиришда катта роль ўйнади. Ҳамза Ҳакимзода Совет ҳокимиятининг биринчи кунларидан бошлабоқ ўз халқи учун ғоявий-бадиий жиҳатдан юксак савияли драматик асарлар яратиш ишига киришди, шунингдек ўзбек совет адабиёти ва санъатининг ривожланиши учун сидқидил блан хизмат қилди. Ҳамза 1918 — 1919 йилларда «Ўлка сайёр драм труппа»сини ташкил этди. Ўз труппаси блан 1919—1920 йилларда Закаспий ўлкасида ва Фарғона водисида четэл интервентлари ва босмачиларга қарши курашаётган Қизил Армия жангчилари ўртасида бадиий хизмат кўрсатди. Ҳамза Ҳакимзода драм труппа коллективи учун революцион шеърлар, драматик асарлар ёзди.

Ҳамза Ҳакимзода Қизил Армия қисмларида жангчилар учун бадиий хизмат кўрсатиб юрган вақтларида Қизил Армия сафидаги сиёсий ходимлар, рус коммунистлари блан танишди, улардан таълим олиб, ўзининг ижодини такомиллаштириб борди. Ҳамза Ҳакимзода рус адабиётининг классиклари, биринчи навбатда улуғ совет ёзучиси М. Горький ва машҳур ватанпарвар шоир, оташин трибун В. Маяковскийнинг асарлари блан яқиндан танишди.

Ҳамзанинг пьесаларида халқ оммасининг эксплуататорларга қарши кураши, озодлик ва бахтли ҳаётга интилиши зўр бадиий маҳорат блан тасвир этилди. Ҳамзанинг «Бой ила хизматчи» драмасида Ўзбекистонда синфий курашнинг ёрқин картиналари, ўзбек халқининг эксплуататорларга қарши ғазаби ва кураши асосий тема қилиб олинган.

Ҳамза Ҳакимзода ўзининг «Паранжи сирларидан бир лавҳа», «Бурунги қозилар ёки Майсаранинг иши», «Бурунги сайловлар» ва бошқа пьесаларида халқни эзиб келган эксплуататорларнинг барча ёвуз қилмишларини, уларнинг жирканч башараларини аёвсиз фош этиб, меҳнаткаш халқ вакилларининг ажойиб фазилатларини ҳаққоний ифодалади ва уларнинг ёрқин образларини яратди.

Ҳамза Ҳакимзода ижодида хотин-қизлар озодлиги масаласи катта ўрин эгаллаган. Ҳамза барча ҳуқуқлардан маҳрум этилган, чордеворлар орасида азоб-уқубатлар чекиб келган ўзбек хотин-қизларининг аянчли ҳаётининг ёрқин манзарасини чизиб берди. Уларнинг бахтли, эркин ҳаётга интилишларини зўр маҳорат блан тасвирлади. Ҳамза Ҳакимзода драматик асарлар ёзиш блан бирга, ўзбек музикасини ривожлантиришга, пьесаларни саҳналаштиришга ҳам катта аҳамият блан қаради. У ўзбек халқ куйларини қунт блан ўрганиб, кўп халқ куйларини қайтадан ишлади, шунингдек ўзи ёзган революцион шеърларга музика ёзиб, уларнинг меҳнаткашлар орасида кенг тарқалишини таъминлади. Ҳамза ўзбек опера санъати ва музикасини ривожлантиришда катта ижодий ишлар олиб борган биринчи ўзбек совет композиторидир.

Ҳамза музика ва асарлар ёзиш блан бирга, ўз пьесаларини саҳнага қўйди, режиссёрлик соҳасида алоҳида ташаббус кўрсатди. Театрга ёш ҳаваскор артистларни жалб этишга, театр санъатини ривожлантиришга катта аҳамият берди.

Ҳамза ўз ижоди блан Октябрь социалистик революциясининг ғалабаларини мустаҳкамлашга, Совет давлатининг сиёсатини пропаганда қилишга ўзининг онгли ҳаётини бағишлади.

Биринчи ўзбек совет шоири, драматурги, композитори, отоқли жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг бой адабий мероси ўзбек совет адабиёти хазинасида алоҳида ўрин тутади. Ўзбек халқи ўзининг ватанпарвар шоири, отоқли маданият арбоби Ҳамза Ҳакимзода томонидан яратилган бой адабий меросни ўзининг қимматли мулкига айлантирди.

Ҳамза Ҳакимзода ўзининг ғоявий-бадиий жиҳатдан юксак савияли драматик асарлари блан ўзбек совет адабиётининг тараққиётига самарали таъсир кўрсатди. Яшин, Уйғун, Назир Сафаров, Собир Абдулла каби драматурглар ўз ижодий фаолиятларида Ҳамзанинг бой ва мазмундор ижодидан тинмай ўрганмоқдалар. Шуларнинг бири қаторида менинг ҳам ижодим учун Ҳамза драматургияси катта мактаб бўлди. Биз-ўзбек драматурглари унинг ўлмас традициясини давом этдирмоқдамиз. Ҳамза асарларидаги ғоявий-бадиий юксаклик, тематик ранг-баранглик, замона талабларига ҳозиржавоблик ўзбек совет драматурглари учун ёрқин намуна бўлди ва бўлиб келмоқда.

ТУЙҒУН.

Ҳамза асарларининг нашр этилиши

Халқимизнинг севимли шоири, оташин драматурги, истеъдодли композитор Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг асарлари совет даврида кўп минг тиражларда босилиб, халқ оммасининг маънавий ва маданий бойлиги бўлиб қолди.

Ҳамзанинг шеърлари, қўшиқлари, мақолалари, пьеса ва бошқа прозаик асарлари Улуғ Октябрь социалистик революциясига қадар ҳам босилган эди. Унинг мақола ва шеърлари ўша давр вақтли матбуотида эълон қилиниб келган. Шунингдек, литография йўли блан Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг «Атиргул», «Қизил гул», «Савсар гул» номли қўшиқлар тўпламлари босилган.

Улуғ Октябрь революциясининг ҳаётбахш нурларидан баҳраманд бўлган ўзбек халқи ўзининг оташин революцион санъаткори Ҳамза асарлари блан кенгроқ танишиш имкониятига эга бўлди. Партия ва ҳукуматимиз Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий асарларини кўплаб нашр қилишга алоҳида аҳамият бериб келмоқда.

Ўзбекистон ССР Давлат китоб палатасининг берган маълумотига қараганда, Ҳамза Ҳакимзоданинг «Бурунги сайловлар», «Танланган асарлар», «Шеър ва ашулалар» ва бошқа китоблари Ўзбекистонда ўзбек ва рус тилларида 8 марта жамъи 80 минг нусхада босилиб чиқди. Бундан ташқари Ҳамза Ҳакимзоданинг асарлари газета ва журналларимиз саҳифаларида, адабиёт хрестоматияларида, «Ўзбек поэзияси антологияси»да, шеър ва драматик асарлар тўпламларида кўп нусхаларда нашр этилди.

Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти ва Ўзбекистон Фанлар академияси бу йил Ҳамза Ҳакимзоданинг «Танланган асарлар»и китобларини ўзбек ва рус тилларида босиб чиқарди.

Бахтиёр ўзбек халқи, шунингдек бепоён мамлакатимиздаги бошқа қардош халқлар ҳам янги тузум учун курашган ватанпарвар шоир ва драматург Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг асарларини, унинг адабий ва маданий меросини севиб ўрганмоқда.

ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА

Яша, Шўро!

Бузма кўнглинг, боқ, бу Шўро
Берди мангу интибоҳ.
Томчи ҳар қонингга олдинг
Илму урфон, эрку жоҳ.

Яша, Шўро, яша, Шўро!
Сен яшайдирган замон.
Ишчи ўғли, шуҳратингдан
Балқисин, рўйи жаҳон!

Чор ҳукумат вақтидаги
Қуллигингни ўйласанг.
Шодлигинг мангу туганмас,
Қанча ўйнаб, куйласанг.

Ишла, ишлов вақти келди,
Ётма, ғофил бандалар!
Битсин энди эски турмуш,
Ул кулоҳу жандалар!

Эски турмуш боғларин қуй,
Қарға, зоғлар қишласин!
Янги турмуш боғларинда
Ёш кўнгиллар яшнасин!

Сен бу кўрғу орқасинда
Келди, ол, кутганларинг!
Борса борсин, қабр тошин
Тангри, деб тутганларинг!

1918 йил.

Яшангиз, ишчи-деҳқонлар

(Ашула)

Яшангиз, ишчи-деҳқонлар, жаҳон ичра!
Бўлмасин, золимлар бизнинг замон ичра!
Бузамиз эски турмушни, хурофотни, бидъатни.
Тузамиз янги турмушни жаҳон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз замон ичра.

Бизники дунъё, ишчилар, ўқиб олсак.
Кечирган кунларни ўйлаб, кула олсак,
Сурамиз буткул зулматни, жаҳолатни, ғафлатни.
Тузамиз янги турмушни жаҳон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз замон ичра.

Биз ўқиб букун чиқарсак саводимиз,
Етишар ўзликдан ҳарбир муродимиз.
Битирамиз, сўнг дунъёдан асоратни, кулфатни.
Тузамиз янги турмушни жаҳон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз замон ичра.

Биз агар ишчи-деҳқон ҳам қизил аскар,
Биргалашсак, фирқамиз бўлиб раҳбар.
Тўкамиз тутдек дунъёдан шаҳаншоҳлик, сарватни.
Тузамиз янги турмушни жаҳон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз замон ичра.

1919 йил.

ЎЗБЕК ҚИЗИ ОВОЗИ

(ҲАМЗА ҲАКИМЗОДАГА)

Келди очилур чоғи ўзлигинг намоён қил,
Парчалаб кишанларни ҳар томон паришон қил.
(Ҳамза)

Мен ўзбек қизиман, ҳурман, озодман,
Эшитсин севимли шоир овозим.
Бизни озод кўрмоқ, ҳур, онгли кўрмоқ,
Буюк орзу эди шоирга доим.

Бутун кучи блан, қалб ўти блан,
Занжирни узишга, жангга чақирди.
Оташин куйлари, жанговар сўзи
Чачванларни йиртиб, дилларга кирди.

Ленин ёққан машъал ёритган йўлда,
Биз топдик асрлик дардларга малҳам.
Партия бошлади бахтиёр кунга,
Биз дадил, шод, эркин ташладик қадам.

Эркимиз йўлида тўкилган қонлар
Бизнинг кўзимизни очди ёрқинроқ,
Курашдик, олишдик, олдик ҳаққимиз,
Биз меҳнат байроғин тутдик баландроқ.

Хотин-қиз бўғилмас энди бу элда,
Ватаннинг эркаси бўлиб яшайди.
Ҳар бири билимдон, унинг қалбида
Далалар гуллайди, чўллар яшнайди.

Пахта майдонида уста пахтакор,
Олтин Юлдуз таққан қаҳрамон бўлиб.
Қани кўрса эди севимли шоир,
Куйлардинг янгидан илҳомга тўлиб.

Шеърингни ўқийди гўзал оқшомлар,
Қўшиғингни куйлаб, қаршилар тонгни,
Сен севган, куйлаган Ватанни севиб,
Меҳнат-ла маҳкамлар қудратни, шонни.

Шеъринг яшар экан—демак сен ҳаёт,
Демак сен яшайсан севган халқ блан,
Демак бизнинг ёрқин коммунизмга
Биз блан кирасан тўла ҳақ блан.

ЗУЛФИЯ.

Ҳамза вафотининг 25 йиллигига бағишланган илмий сессия

15 мартда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг катта конференц залида Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Президиуми ва Ўзбекистон Совет ёзучилари союзининг ўзбек адабиёти ва санъатининг отоқли арбоби, революционер шоир ва драматург Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий вафотининг 25 йиллигига бағишланган илмий сессияси бўлиб ўтди.

Илмий сессияни Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти Теша Зоҳидов очиб, ўзбек совет адабиёти асосини қурган, унинг ривожланишида катта ғайрат ва ташаббус кўрсатган Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий адабий меросининг аҳамиятини таъкидлаб ўтди.

«Ўзбек совет адабиётининг тараққиётида Ҳамза Ҳакимзоданинг роли» деган темада доклад қилган Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзоси Ю. Султонов отоқли шоир, машҳур драматург, талантли композитор ва моҳир ташкилотчи Ҳамзанинг кўпқиррали ижодий фаолияти ҳамда унинг ўзбек совет адабиёти санъати ва маданиятини ривожлантиришдаги катта роли ҳақида мазмунли доклад қилди.

Филология фанлари кандидати Турсун Собировнинг доклади Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг драматургиясига бағишланди. Докладчи Ҳамзанинг улуғ рус халқининг бой маданий хазинасидан ижодий ўрганиши натижасида яратган драматик асарларини чуқур анализ қилиб, уларнинг моҳиятини очиб берди.

Революциягача меҳнаткашлар фарзандлари учун билим олиш қийинчиликларини ўз кўзи блан кўрган Ҳамза Ҳакимзода янгича мактаблар очиб, ўзи дарсликлар ёзган, уларни илмли қилиш учун кўп куч сарф этган эди. Ҳамзанинг мана шу педагоглик фаолияти ҳақида З. Миртурсунов доклад қилди.

«Ҳамза бадиий асарларининг тилини ўрганиш масаласига доир» деган темада доклад қилган филология фанлари кандидати Ф. Камолов Ҳамза бадиий асарлари тилининг ўзига хос хусусиятларини, унинг халқчиллигини ва адабий тилимизнинг янада ривожланишидаги ролини ёрқин далиллар ва характерли мисоллар воситаси блан батафсил кўрсатиб ўтди.

Отоқли шоир Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий вафотининг 25 йиллигига бағишланган бу илмий сессияга Тошкентдаги илмий ходимлар, ўқитучилар, студентлар ва меҳнаткашлардан жуда кўп киши иштирок этди.

Ҳамза ижодини кенг ўрганмоқдалар

Чиноз районидаги мактаб, кутубхона ва бошқа маданий муассаса ҳамда саноат корхоналарида ўзбек халқининг отоқли шоири ва драматурги Ҳамза Ҳакимзоданинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига бағишланган лекция ва суҳбатлар ўтказилмоқда ва фотовиставкалар, фото монтажлар, Ҳамза асарларидан иборат китоб витриналари ташкил қилинмоқда. Район марказидаги Пушкин номли, «Правда» ва бошқа мактабларнинг ўқучилари ва ўқитучилари Ҳамзанинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида доклад, лекциялар ва унинг асарларидан юбилей кунида ўқиб бериш учун парчалар тайёрламоқдалар.

Ҳамза Ҳакимзоданинг юбилейи муносабати блан район колхозларида кутубхона, ўқишхона ва клубларда ва шунингдек, маданият уйларида адабий кечалар, Ҳамза вафотининг 25 йиллигига бағишланган доклад, лекциялар ўтказилмоқда.

В. ЮНУСОВ.

Белинский номли педагогика институтида

Тошкентдаги Белинский номли кечки педагогика институти филология факультетининг ўқитучи ва студентлар коллективи отоқли ўзбек шоири ва драматурги, композитор ва педагог Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий вафотига 25 йил тўлиши муносабати блан илмий-адабий конференция ўтказишга тайёргарлик кўрмоқда.

Филология фанлари кандидатларидан А. Бобохонов «Ҳамза Ҳакимзоданинг ҳаёти ва ижодий фаолияти», Т. Салимов «Ҳамза асарларининг тили». V курс студентларидан К. Имомов «Ҳамзанинг сатирик асарлари» ва Ҳ. Азимова «Ҳамза Ҳакимзода асарларида хотин-қизлар образи» деган темадаги докладлар устида ишламоқдалар.

Адабий конференция охирида ҳаваскорлар тўгарагининг аъзолари Ҳамза асарлари, К. Яшин ва А. Умарийнинг «Ҳамза» пьесасидан парчалар ва бошқа қўшиқ, ашулаларни ўз ичига олган программада концерт беради.

М. МИРХУЖАЕВ.

Ўзбек халқининг асл фарзанди

Ўзбек Совет адабиёти, музика ва театр санъатининг асосчиси Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий чинакам халқ ёзучисидир. Уни буюк орзу блан яшаган, ўзида оптимизмнинг юксак намуналарини мужассамлантирган халқ оммаси етиштириб чиқарди. Ҳамза ўз ҳаёти ва ижодини меҳнаткашлар оммаси манфаатларини ҳимоя қилишга бағишлади. Унинг асарларида халқ оммасининг орзу ва умидлари, мақсади ва бахтли ҳаётга бўлган кучли ишончи ўзининг ёрқин ифодасини топди.

Ҳамза Ҳакимзоданинг Октябрь социалистик революциясидан олдин ва Совет ҳокимияти йилларида ёзган асарлари халқчиллик принципи блан суғорилган. Унинг асарларида яратилган ўлмас образларнинг кучи, ғоявий-бадиий қиммати ҳам мана шу манбаъдан озиқланганлигидадир.

☆

Ўзбек халқининг содиқ фарзанди Ҳамза Ҳакимзода адабиёт майдонига 1905 йил революцияси арафасида кириб келди; ўзининг дастлабки ижодини шоирликдан бошлади. Навоий, Махмур, Муқимий, Фурқат сингари классик шоирларга тақлид қилиб қатор шеърлар ёзди ва уларда ўзининг ёшлик ғурури ва адабиётга бўлган эҳтиросини ифодалади.

Ҳамза ўзининг дастлабки шеърлари бланоқ адабиётнинг чинакам мухлиси ва кучли истеъдод эгаси эканлигини кўрсатди. Ёш шоирнинг классик шоирларга тақлид қилиб ёзган шеърларида ижтимоий-сиёсий ҳаёт масалаларини ҳис этиши, унга объектив муносабати яққол кўринабошлади. Бу жиҳатдан унинг 1913 йилда ёзилган «Кимда дониш бўлса...», «Эй кўнгил» сарлавҳали ғазаллари ғоят характерлидир.

Андалиб бир савт ила бўлди гирифтори қафас.
Зоғ минг савт этса, қайси дил паришондир анга.

Бу мисраъларда бўлажак шоирнинг эксплуатацияга асосланган тузумга, халқни хонавайрон қилучи золимларга чексиз нафрати очиқ сезилиб туриптп.

Ижтимоий-сиёсий ҳаёт тараққиёти, 1916 йил қўзғалонлари, айниқса Ўрта Осиёда марксизм-ленинизм идеяларининг кенг тарқалиши Ҳамза ҳаёти ва ижодига бениҳоя кучли таъсир кўрсатди. У ўз атрофида бўлаётган воқиа ва ҳодисаларни оддий кузатибгина қолмай, унга ўзининг конкрет муносабатини билдирди.

1915-1916 йилларга келиб Ҳамза ижодида революцион кураш мотивлари асосий ўрин эгаллади. «Соғиниб», «Салом айтинг» каби шеърларда, «Миллий роман» («Янги саодат») номли повестьда, «Заҳарли ҳаёт» драмасида революцион кураш мотивларини яққол кўриш мумкин. Бундай асарларда Ҳамза ўзининг халққа бўлган кучли симпатиясини, халқ душманлари — эксплуататорларга нисбатан чексиз қаҳру-ғазабини очиқ ифодалади.

Ҳамзанинг 1916 йилда ёзган «Заҳарли ҳаёт» номли драмаси ўзбек адабиёти, шу жумладан драматургияси соҳасида революцион ҳодиса бўлди. Новатор санъаткор Ҳамза адабиётимиз тарихида биринчи бўлиб, эзилган халқ вакили — Марьямхонни ижобий қаҳрамон сифатида кўрсатди. Мирзаҳамдамбой, Маҳмудхон сингари миллий буржуазия вакилларининг барча ярамас кирдикорларини аёвсиз равишда фош этди. Ҳамза адабиётда халқчиллик принципини амалга ошириш блан ўзбек миллий буржуазияси ва чор колонизаторларининг малайи ва ювиндихўри бўлган жадидларга ва уларнинг реакцион асарларига кескин зарба берди.

Ҳамза ўзининг Октябрь революцияси ғалабасига қадар ижодий фаолиятида ўзбек классик адабиёти ва халқ оғзаки ижодидаги энг яхши традицияларни давом этдирди; унинг янада ривожланишига ўз ҳиссасини қўшди. Шундай қилиб, Ҳамза Ҳакимзода Улуғ Октябрь социалистик революциясини халқ шоири, адиби, драматурги сифатида кутиб олди.

☆

Ҳамза Ҳакимзоданинг ҳақиқий поэтик ва драматик ижоди Улуғ Октябрь социалистик революциясидан сўнг бошланди; ғоявий-бадиий жиҳатдан камолга эришди. Октябрь социалистик революцияси Ҳамза Ҳакимзодага эркин ва самарали ижод қилиш учун зарур бўлган барча имкониятларни яратиб берди. Ўз халқи, ўз ватани ва коммунистик партиясини жони-дилидан севган Ҳамза шонли революциянинг оташин куйчисига айланди.

Ажойиб трибун, ватанпарвар шоир социалистик революция келтирган улуғ бахтни—эркин ва озод ҳаётни чин юракдан табриклади; зулм ва жаҳолат қайнаб-тошган эски ҳаётни—қоронғи ўтмишни лаънатлади. Озод ва бахтиёр совет кишиларига мурожаат қилиб:

Эски турмуш боғларин қўй.
Қарға, зоғлар қишласин!
Янги турмуш боғларинда
Ёш кўнгиллар яшнасин!

деб хитоб қилди; уларни сиёсий ҳушёрликка, социалистик ҳаётдаги барча ҳодисаларни чуқур англашга чақирди.

Ҳамза Ҳакимзода ўзининг онгли ҳаёти ва жанговар ижодини қаттиқ кураш ва зўр қийинчиликларни енгиш натижасида қўлга киритилган социалистик революция ғалабасини мустаҳкамлашга ва уни четэл интервентлари ҳамда ички душманлардан сақлаб қолишга бағишлади. Шунинг учун ҳам унинг поэтик ва драматик асарларида курашчанлик ва жанговарлик руҳи очиқ сезилиб туради. Ҳамза рус совет адабиётидан, биринчи навбатда замонамизнинг энг яхши шоири—В. В. Маяковский ижодидан ўрганган ҳолда ижтимоий-сиёсий ҳаётнинг энг муҳим масалаларини ўз асарларида бадиий ифодалади.

Социалистик революция энди ғалаба қозонган дастлабки кунлардаёқ Ҳамза ўз талантининг кучини совет ҳокимияти ва халқ оммаси манфаатларини ҳимоя қилиш ишига қаратди; ўзининг революция ва халқ душманларига нисбатан муросасиз курашчи эканлигини намойиш қилди. Бу жиҳатдан, унинг 1917 йилда ёзган «Биз ишчимиз» сарлавҳали шеъридан келтирилган қуйидаги мисраълар ғоят характерлидир:

Курашурга қурол керак,
Қуролланинг ишчилар!
Битсин қонхўр қорин бойлар,
Аларга йўлбошчилар!

Ҳамза Ҳакимзода революцион кураш мотивларини ифодалаш блан бирга, гражданлар уруши кучайган йилларда халқимиздаги меҳнат пафосини, халқ хўжалигини ривожлантириш масалаларини ҳам ёдидан чиқармади. Унинг «Яша, шўро!», «Ишчи бобо» сарлавҳали шеърларида қатор ҳаётий масалалар — меҳнат темаси, халқ хўжалигини ривожлантириш масаласи асосий ўрин эгаллаган. Шоир совет ҳокимияти ва социалистик революция ғалабасини мустаҳкамлаш учун совет кишиларини ижодий меҳнатга даъват этди.

Социалистик революция ғалабасидан сўнг Ҳамза драматургияси ҳартомонлама ўз тараққиётига эришди, ижтимоий-сиёсий ҳаётнинг энг муҳим масалаларини ўзида ифодалади; жамиятимиз тараққиётига актив ёрдам кўрсатди. Ҳамза Ҳакимзода совет адабиётининг ягона ижодий методи—социалистик реализм принциплари асосида ўз асарларини ярата бошлади. Бу ўринда унинг «Бой ила хизматчи», «Туҳматчилар жазоси», «Лошмон фожиаси», «Фарғона фожиалари» сингари драматик асарлари ғоят характерлидир.

«Бой ила хизматчи» ўзбек совет адабиёти, шу жумладан драматургиясида социалистик реализмнинг энг биринчи ва энг муваффақиятли намунасидир. Драматург ўз асарида ўзбек халқининг революциядан олдинги ҳаётини ҳаққоний ва революцион тараққиётда кўрсатиб берди. Ўтмишда меҳнаткашларнинг фожиали ҳаёт кечирганликларини реал акс этдириш орқали совет кишиларида социалистик ҳаётга муҳаббат, ўтмишга нисбатан чексиз нафрат блан қараш туйғуларини тарбиялади; бу блан халқни коммунистик руҳда тарбиялаш ишига ўзининг катта ижодий ҳиссасини қўшди.

Драмада ўзбек халқи ҳаётининг кенг картиналари ўзининг ёрқин ифодасини топган. Асарда ўзбек меҳнаткашларининг зулм ва эксплуатацияга, ноҳақлик ва истибдодга қарши кескин кураш олиб борганлиги ва бу соҳада улуғ рус халқининг оғаларча ёрдам кўрсатганлиги яққол акс этдирилган.

«Бой ила хизматчи» драмасида Ҳамза томонидан яратилган ижобий ва салбий образлар муайян давр ва ижтимоий-сиёсий муҳитнинг намояндалари сифатида кўз ўнгимизда намоён бўладилар. Пьесада Ғафур, Жамила, Гулбаҳор сингари ижобий қаҳрамонлар, Солиҳбой, Қодирқул, Хонзода, Ҳожиона, тўра, пристав каби салбий қаҳрамонлар образининг яратилиши социал ҳаётдаги типик характерларни типик шароитларда ифода этилишига актив ёрдам кўрсатган. «Бой ила хизматчи» драмасида синфий кураш, оилавий ҳаёт, самимий муҳаббат, меҳру-вафо масалалари сиёсий ўткирлик блан берилган. Драматург ҳаётдаги кескин конфликтни ўз қаҳрамонлари хатти-ҳаракатлари орқали ҳаққоний акс этдирган.

Ҳамза Ҳакимзода «Лошмон фожиаси» (1918-1919), «Фарғона фожиалари» (1919-1920) номли драматик асарларида ўзбек халқи ҳаётида муҳим аҳамиятга эга бўлган воқиаларни бадиий умумлаштирди. «Лошмон фожиаси»да ўзбек меҳнаткашларининг революцион кураши, Октябрь революциясининг ғалабаси ифода этдирилган бўлса, «Фарғона фожиалари»да эса, ватанпарвар ўзбек халқининг шонли Коммунистик партия ва Совет ҳукумати доно раҳбарлиги остида ҳамда улуғ рус халқи ва қаҳрамон Қизил Армия ёрдамида босмачиликка қарши кураши, Совет ҳокимиятига чексиз муҳаббати-садоқати акс этдирилди. Бу ҳол, Ҳамза драматургиясининг курашчан ва жанговар характерини белгилайди.

Ҳамза Ҳакимзода Улуғ Октябрь социалистик революцияси натижасида вужудга келган ўзбек совет адабиётининг асосчиси бўлганидек, ўзбек совет театр санъатининг ҳам асосчисидир. У ўзининг бадиий адабиёт ва театр санъати соҳасидаги фаолияти блан халққа, давлатга, шонли Коммунистик партиямизга яқиндан ёрдам берди. Ҳамза «Ўлка сайёр драм труппаси»ни тузди ва унга ўзи раҳбарлик қилди. Ҳамза ўз труппаси блан омма ва Қизил Армия жангчилари, офицерлари ўртасида агитация ва пропаганда ишларини олиб борди. Бу ҳол унинг ҳаёти ва ижодий фаолиятида катта аҳамиятга эга бўлди.

☆

Шонли Коммунистик партиямиз, Совет ҳукуматимиз доно раҳбарлиги туфайли жонажон мамлакатимизда гражданлар уруши ғалаба блан якунланди, халқ хўжалигини тиклаш даври бошланди. Халқимиз ватанимиз ҳаётида ҳал қилучи аҳамиятга эга бўлган ишларни амалга оширди. Совет кишиларининг ижодий ташаббуси, партия ва ҳукуматимизнинг адолатли сиёсати Ҳамзани янгидан-янги ижодий муваффақиятларга илҳомлантирди.

Партиямиз хотин-қизлар озодлиги ва уларнинг ижтимоий ҳаётдаги актив иштироки масаласига катта аҳамият берди, турмушимизнинг ҳамма соҳаларида хотин-қизлар озодлигининг ашаддий душманларига узил-кесил зарба берилди. Замона талабларига ҳозиржавоб Ҳамза Ҳакимзода ўз ижодида бу масаланинг бадиий ифодаланишига катта эътибор блан қаради.

Социалистик ҳаёт шароитида хотин-қизлар озодлиги соҳасида қўлга киритган буюк муваффақиятларимиз Ҳамзани бениҳоя қувонтирди

Ҳай-ҳай, на хуш ярашмиш, саф-саф бўлиб туришлар,
Лашкарча эскиликка мардона мавж уришлар,
Байроқ хинали қўлда, силкиб гўзал юришлар,
Гулшаннинг гулларидек ол яшнаб у туришлар,
Чин маърифат нуридан дилга уйқу муборак.

Ҳамза социалистик жамиятнинг тенг ҳуқуқли аъзоси—хотин-қизларни илму-маърифат ва маданият янгиликларини эгаллашга чақирди. Бу жиҳатдан, унинг «Ўзбек хотин-қизларига» сарлавҳали ғазалида баён қилинган фикрлар ғоят характерлидир. Ҳамза ҳаётимиздаги бундай ижобий ҳодисаларни алоҳида қайд қилиш блан бирга, салбий ва зарарли кайфиятларга қарши кескин курашди. У, бу соҳада ўткир сатира қуролидан ўринли фойдаланди.

«Ҳужум хоинларига», «Бир қўрқоқ масъул ишчининг тилидан» сарлавҳали сатирик шеърларда шоир турмушда мавжуд бўлган ярамас ҳолларни, эскилик сарқитларини аёвсиз равишда очиб ташлади. Бундан ташқари, империалистик реакция ва панисломизм, пантуркизм малайлари бўлган дин ва хурофот арбобларига қарши қаратилган сатирик асарлар ёзди, уларнинг барча кирдикорларини шафқатсиз фош этди.

Ҳамза англия-америка империалистлари ва уларнинг агентлари томонидан амалга оширилган қўпорувчилик, террорчилик ишларини қаттиқ қоралади. Озод яшашни истаган Турсуной, Нурхон, Сурмахон сингари ўзбек хотин-қизларининг Совет ҳукумати душманлари томонидан ваҳшиёна ўлдирилиши Ҳамзани бениҳоя ғазаблантирди. «Турсуной марсияси», «Узилган чечаклар» каби шеърларда шоирнинг мана шу қаҳру-ғазаби яққол ифодаланган.

Хотин-қизлар озодлиги темаси Ҳамза драматургиясида ҳам катта ўрин эгаллади. «Майсаранинг иши», «Паранжи сирларидан бир лавҳа», «Женотдел», «Март қурбони Ойниса» каби асарлар бунинг ёрқин далилидир.

«Майсаранинг иши», «Паранжи сирларидан бир лавҳа» пьесаларида ўтмиш ҳаёт тасвирланса ҳам, аммо улар совет хотин-қизларининг озодлик учун кескин кураш олиб боришида катта роль ўйнадилар. Уларда феодал-патриархал тузумга нисбатан чексиз нафрат, социалистик тузумга нисбатан битмас-туганмас меҳру-муҳаббат туйғулари акс эттирилди.

1925-1926 йиллар давомида ўзбек халқи ҳаётида юз берган ерислоҳоти, маҳаллий Советларга сайловлар каби муҳим тарихий воқиалар Ҳамза асарларида ўз ифодасини топди. Бу жиҳатдан, «Ер ислоҳоти», «Эшон ўпкасига жавоб», «Сайлов олдида», «Бурунги сайловлар» сингари асарлар ғоят характерлидир. Ҳамза ўзининг бундай асарларида партия ва ҳукумат томонидан амалга оширилган доно сиёсатни кенг меҳнаткашлар оммасига бадиий образлар орқали тушунтирди.

Ижодкор халқимиз ўзининг асл фарзанди, оташин куйчиси, новатор санъаткор ва жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода ижодини юксак қадрламоқда ва унинг ғоявий-бадиий жиҳатдан етук асарларини ҳамиша севиб ўқимоқда.

Турсун СОБИРОВ.
Филология фанлари кандидати.

Кўкламги дала ишларини кучайтириб, ҳамма нарсани чигит экишга тахт қилиб қўяйлик!

☆

Қимматли таклифлар тезда амалга оширилсин

Ўртасарой районидаги Шверник номли колхознинг темирчиси ўртоқ Имонгулов ясаган ер текислаш машинасининг ма'қулланганлиги, уни синовдан ўтказган илмий-текшириш муассасалари бу машинанинг ерларни текислаш ишларида анча серунум ишлаши тўғрисида чиқарган хулосалари ҳаммага ма'лум. Шунинг учун бу машинадан кенг миқ'ёсда фойдаланиш кўзда тутилиб, унинг чертёжларини кўчириб барча МТСларга юбориш тўғрисида область қишлоқ хўжалик бошқармаси бош инженери ўртоқ Яровойга ҳамда бошқарманинг пропаганда бўлимига тегишли топшириқлар берилган эди.

Бундан ташқари Қуйичирчиқ районидаги 2-нчи МТС механиги ўртоқ Заляшчин ҳам пол олучи машина пичоғини «КД» культиваторига ўрнатган ҳолда «Универсал» тракторига тиркаб, карталарнинг бошидаги айрим бурчакларни текислаш тўғрисида қимматли таклиф киритган эди. Пол олучи машина пичоқлари ўртоқ Заляшчин таклиф қилган тартибда фойдаланилганда, бу агрегат ер текислашда ҳар гектар ерда 35 киши бажарадиган ишни адо этади.

Ўртоқ Яровой ва область қишлоқ хўжалик пропаганда бўлими колхозчилар меҳнатини анчагина енгиллаштирадиган бу қимматли таклифларни тезда жорий қилиш иши блан жиддий шуғулланишлари керак эди. Аммо улар чертёжлар нусхасини тайёрлаш ва уларни МТСларга юборишга ҳаддан ташқари бепарволик блан қарамоқдалар.

Область қишлоқ хўжалик бошқармаси тезлик блан бу агрегатларни кўпайтириш чорасини кўриши керак.

Р. КРУГЛОВ.

Кўкламги дала ишлари қизитилди

Ховос районидаги Карл Маркс номли колхоз а'золари ўтган йили 1 минг 160 гектар ернинг ҳар гектаридан 30 центнердан ошириб пахта ҳосили олган эдилар. Колхозчилар механизаторлар блан мустаҳкам ҳамкорликда ишлаб, янги ерларда пахтачиликни янада ривожлантириш учун курашмоқдалар. Шу кунларда кўкламга пухта тайёргарлик кўрилаётир. Қишлоқ хўжалик асбоблари ремонтдан чиқарилди. Отлар боқувга қўйилган.

Бу йил гектаридан 40 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олган колхоз а'золари далага кўпроқ маҳаллий ўғит чиқариб қўйиш учун бир-бирлари блан мусобақалашиб меҳнат қилаётирлар. М. Бойзақов, К. Жўраев ўртоқлар бошлиқ илғор бригадаларнинг а'золари далага ўғит чиқаришда кундалик нормаларни доим ошириб адо этмоқдалар.

Карл Маркс номли колхоз а'золари ўзларининг катта мажбуриятларини шараф блан бажариш, республикамизда пахтачиликни янада ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиш учун барча куч ва воситаларни сафарбар этмоқдалар.

З. НОСИРОВ.

ЯНГИ КУЧАТЗОРЛАР БАРПО ҚИЛИНМОҚДА

Фарҳод ГЭС шаҳарчаси этакларига жойлашган чўллар ўзлаштирилиб, дарахтзорларга айлантирилмоқда. Ҳозир бу ерда 3 миллиондан ортиқроқ турли дарахтлар ўстирилаётир. Ўрмон хўжалиги коллективи республикамиздаги бошқа колхозларга ҳам турли кўчатлар етказиб бериш учун курашаётирлар.

Ҳозир 1 миллиондан ортиқ хилма-хил дарахтларнинг кўчатлари бошқа областьларга жўнатиш учун тайёрлаб қўйилди.

Х. КАРИМЖОНОВ.

Гулистон районидаги 2-нчи Мирзачўл МТСи трактор ва тирков машина асбобларининг ремонтини муддатидан 18 кун илгари тамомлади. **Суратда:** (чапдан ўнгга) 1. МТС механика цехининг энг яхши токарларидан ўртоқ Виктор **Видмеер** трактор детальлари ясашда кунлик нормани 200—250 процент бажармоқда. 2. Гулистон район партия комитетининг 2-нчи МТС зонаси бўйича секретари ўртоқ **Д. А. Айитқулов,** мастерской мудири **М. И. Юрков,** механик контролер **Я. Н. Фадеев** ўртоқлар ремонтдан чиқарилган сеялкаларнинг сифатини текширмоқдалар. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Ҳавойи рақамлар, хотиржам раҳбарлар тўғрисида

Колхоз идораларида тузилган турли сводкалар кечқурун жамланади, сўнгра қўшилиб районда кўклам дала ишларига тайёргарликнинг бориши тўғрисидаги умумий ма'лумотга айланади. Район раҳбарлари бу рақамларни анализ қиладилар, қайси колхозда аҳволнинг қандай эканлиги тўғрисида шу рақамларга қараб иш кўрадилар.

— Бу колхоздаги иш, — дейди МТС директори ўртоқ Мелехов, анча юришиб кетипти, ўғит ташиш ҳам дуруст, далага кўпроқ одам чиқипти, маҳаллий ўғитни чиқаришга анча транспорт ажратилипти, ишлар чакки эмас...

Бундай мулоҳазаларни район ташкилотларининг бошқа раҳбарларидан ҳам эшитиш мумкин. Лекин улар бу рақамлар тагидаги ҳақиқий аҳволни билишга камдан-кам қизиқадилар, аммо бу сводкалар ичида фақат раҳбарларни хотиржам қилиш учун ёзилган ҳавойи рақамлар ҳам бўлади.

Район партия комитетининг яқинда бўлиб ўтган бюро мажлисида Молотов номли колхознинг раиси Исмоилов колхозда кўкламга тайёргарлик ишларининг бориши тўғрисида ахборот берди. У, келтирилган рақамларга қараганда аҳвол жойида, ирригация ишлари плани бажарилган, қишлоқ хўжалик асбоблари ремонтдан чиқарилган, ўғитлар ташиб олинган, фақат об-ҳавонинг яхшиланиши кутилмоқда...

Аслда раиснинг бу сўзлари кўзбўямачиликдан иборат бўлиб чиқди. Колхозда бу йил чигит экиладиган 600 гектар ер ҳали ҳайдалмаган, «ДТ — 54» трактори 15 кундан буён ишламайди, бир килограмм ҳам беда уруғи тайёрланмаган, ариқлар тозаланмаган, далага чиқарилган маҳаллий ўғит эса сводкадаги тонналарнинг 50 процентига ҳам тўғри келмайди.

Бундай аҳволни Ворошилов номли колхозда ҳам учратасиз. Колхоз 600 гектар пахта майдонидан 23 центнердан ҳосил етиштириши керак. Шунга қарамай ўғит чиқариш графиги бирон кун ҳам бажарилгани йўқ, ариқ-зовурларни тозалаш ёмон аҳволда. МТСнинг колхозда ишлаётган агрономи ўртоқ Қирғизбоев бундай сусткашликка барҳам бериш уёқда турсин, даладаги аҳвол блан қизиқмайди. Ишлабчиқариш бригадаларига экин планлари етказилмаган, уларга улов ва ишлабчиқариш воситалари бириктирилмаган.

Яллама қишлоқ советидаги «XIX партс'езд» колхози районда йириклашган колхозлардан бири. Колхоз а'золари 1000 гектар ерга чигит экиб, ҳар гектаридан 37 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олганлар. Шунга қарамай чигит экиладиган ерларнинг атиги 15 проценти ҳайдалган. Дала ишларини барвақт бошлашга тракторлар тайёрлаб қўйилмаган. Колхоз раиси ўртоқ Норқўзи Холматов, партия ташкилотининг секретари Раҳматов ва МТС нинг шу колхоздаги агрономи Пўлатов ўртоқлар дала ишига тайёргарликни уюштиришга бепарволик блан қарамоқдалар. Дала ишларига қатнашаётган кишиларнинг кўпчилиги белгиланган нормани бажармайди, меҳнат интизоми бўшашиб кетган.

Райондаги катта пахтакор колхозлардан Йўлтушган қишлоқ советидаги «Қизил октябрь», Чиноз қишлоқ советидаги Сталин номли, Кўтарма қишлоқ советидаги Каганович номли колхозларда ҳам аҳвол шундай.

Бу йил район пахтакорлари гектаридан 32 центнердан пахта ҳосили етиштиришлари керак. Бу мажбуриятни бажариш учун барча имкониятлар бор. Райондаги МТС кучли тракторларга, ҳарбир ишни тез ва сифатли бажараоладиган техникага эга.Броқ бу имкониятлардан тўла фойдаланишда район партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари, МТС ходимлари колхозларга оператив раҳбарлик қилмаётирлар. Натижада мўл ҳосил етиштиришнинг гарови бўлган кўкламга тайёргарлик кўришни кўп колхозлар кечиктирмоқдалар.

Буни район партия комитетининг бюро мажлисида ахборот берган МТС директори ўртоқ Мелехов ҳам э'тироф қилди. У бундай деди:

— Кўкламга тайёргарлик масаласини яқин вақт ичида 4 — 5 марта муҳокама қилдик. Бу тўғрида район ижроия комитетида ҳам, МТС советида ҳам, райком бюросида ҳам кўп гаплашдик, кенгашлар ўтказдик, лекин ишда ўзгариш бўлмаётир.

Чинозда қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишда нотўғри метод қўлланилмоқда. Даладаги ҳақиқий аҳвол блан танишиб, содир бўлаётган камчиликларни ўз вақтида тузатиш ўрнига, тез-тез йиғилишлар ўтказиш блан ишни тезлатишга уриниш юз бермоқда.

Экинлардан мўл ҳосил етиштиришда маҳаллий ўғит ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Аммо Чиноз районидаги айрим колхозларда маҳаллий ўғит ташишга э'тибор берилмаётир. Аравакашлар ишга жуда кечикиб чиқадилар, 1 — 2 марта ўғит ташиб келтиргач, қайтиб кетаверадилар. Бригада ёки звено бошлиқлари уларга кундалик норма белгилаб бермаганлар. Минерал ўғит ташишда ҳам аҳвол шундай. 6 минг 903 тонна минерал ўғитнинг 40 проценти ҳам ташиб олинмаган.

Чиноз 1-нчи МТСи трактор паркини дала ишларига ўз вақтида тайёрлаш юзасидан олган социалистик мажбуриятини бажармади. Ремонт ишлари қат'ий график асосида уюштирилмади. Ремонтчи ишчилар, механизаторлар ўртасида меҳнат интизоми пухта ўрнатилмади. Натижада тракторлар ҳалигача ремонтдан чиқарилмай ётади. Бунинг устига кўп тракторлар сифатсиз ремонт қилинган. Шверник номли колхозга юборилган иккита «НАТИ» келган куни бузилиб қолди. Каганович номли колхозда ҳам шундай бўлди. Шунинг учун кейинги 15 кун ичида тракторлар блан жуда кам ер ҳайдалди.

Область қишлоқ хўжалик бошқармасининг планига мувофиқ, 1 минг 420 гектар ерга қатор оралари торайтирилиб чигит экилиши ва шахмат усулида ишланиши кўзда тутилади. Аммо бу ишга талаб қилинадиган трактор агрегати тайёр эмас.

МТСга кейинги вақтда кўпгина янги мутахассислар келди. МТС агрономлари бевосита колхозларда ишламоқдалар. Лекин ҳали колхозда ишлаётган МТС агрономлари ўз вазифаларини тушуниб, ишлабчиқаришда чинакам ташкилотчи бўлолмаётирлар. «XIX партс'езд» колхозидаги агроном ўртоқ Пўлатов трактор иши устидан мутлақо назорат қилмайди. Колхозда экинларни жойлаштириш, ишлабчиқариш бригадаларини мустаҳкамлаш, олмошлаб экишни тўғри жорий этиш юзасидан жуда катта ишлар қилиниши лозим. Броқ, агроном ўртоқ Пўлатов фақат сводка тўплаш блан банд. У, далачилик бригадаларининг ишларини уюштиришга, меҳнатни тўғри ташкил қилишга э'тибор бермайди.

Шуни ҳам алоҳида уқтириб ўтиш керакки, район партия комитети колхоз бошланғич партия ташкилотларига раҳбарлик қилиш, партиявий-сиёсий ва партиявий-ташкилий ишларни уюштиришни хўжалик вазифалари блан боғлаб олиб бориш соҳасида янгича раҳбарлик усулига кўчмаган. Колхозчилар ўртасида социалистик мусобақани ташкил қилиш, оммавий-сиёсий ишларни уюштириш юзасидан системали иш олиб борилаётгани йўқ.

Чиноз районн кейинги йилларда пахта тайёрлаш планини бажараолмай келмоқда. Район партия комитети ва унинг секретарьлари С. Нишонбоев, М. Клеблеев ўртоқлар партиямиз Марказий Комитетининг кўрсатмаларидан тегишли хулоса чиқаришлари, мажлисбозлик, қарорбозликдан воз кечиб, қишлоқ хўжалигига янгича раҳбарлик қилишга, оператив ишлашга ўтишлари керак.

Т. ОРИПОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

МАТБУОТ ОБЗОРИ

Саноат корхоналарининг ҳаётини янада чуқурроқ ёритайлик

Социалистик шаҳар ҳаётининг мазмуни бой ва ранг-барангдир. Бу сермазмун ва қайноқ ҳаётни системали ёритиб бориш, меҳнаткашларнинг ижодий ташаббусларини давлат топшириқларини тўла ва ошириб бажаришга сафарбар этишда, шаҳардаги ҳарбир янгиликни қўллаб-қувватлашда ва хўжалик ишларимиздаги рўй бераётган камчиликларни тугатишда шаҳар газеталари партия комитетлари ҳамда совет ташкилотларининг синалган кучли қуролидир.

Шу жиҳатдан қараганимизда, Чирчиқ шаҳар партия комитети ва шаҳар советининг органи **«Сталин байроғи»** газетаси саноат корхоналари коллективларининг тинч ижодий меҳнат соҳасида қўлга киритаётган муваффақиятларини оммалаштиришда ва меҳнаткашларни меҳнатга социалистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашда бир мунча ишлар қилди.

Газета саҳифаларида илғорларнинг ўз иш тажрибалари ҳақидаги мақолаларни, айрим корхона коллективи ишидаги камчиликлар ва ютуқларни таҳлил қилишга бағишланган подборка ва саҳифаларни, новатор ишчилар ҳақида очерк ҳамда зарисовкаларни тез-тез учратиб турамиз.

«Чирчиқсельмаш» заводининг илғор ишчиси ўртоқ Н. Киреев «Икки станокда ишлаб» сарлавҳали мақоласида Ленинграддаги Киров номли «Электросила» машинасозлик заводи коллективининг мавжуд ишлабчиқариш майдонидан маҳсулот олишни ошириш ҳақидаги ватанпарварлик ташаббусига қўшилиб, қандай қилиб 5 станокда бажариладиган ишни икки дастгоҳда бажаришга эришгани ва смена топшириғини 300 процентдан ошириб бажараётгани ҳақида ўз тажрибалари блан ўртоқлашган.

«Ҳарбир станокдан кўпроқ маҳсулот олишга эришмоқ учун, — деб ёзади ўртоқ Киреев, — иш процессларини такомиллаштириш методини қўлландим. Масалан, илгари детальларни биттадан ишлаган бўлсам, эндиликда уларнинг 10—12 тасини бирйўла ўрнатиб ишламоқдаман. Бундай усул блан ишлаб, иккинчи дастгоҳимда ҳам икки баравар кўп маҳсулот ишлаб чиқармоқдаман. Шундай қилиб, беш станокда бажариладиган ишни икки дастгоҳда бажарабошладим».

Чирчиқ республикамизнинг йирик саноат марказларидан биридир. Унда ўнлаб гигант саноат корхоналари ва ҳунармандчилик артельлари бор. Республикамизнинг кўрки Сталин номли электрохимия комбинати, «Чирчиқсельмаш», «Средазхиммаш», «Электрошчит» каби йирик корхоналар шулар жумласидандир. Бу корхоналарнинг коллективлари халқ хўжалигимизнинг тобора ўсиб бораётган талаб ва эҳтиёжларини қондириш учун турли хил саноат маҳсулотлари ишлаб чиқармоқда. Шунингдек, шаҳарда жуда катта қурилиш ишлари олиб борилмоқда. Чирчиқ кундан-кунга ўсмоқда, обод ва кўркам бўлмоқда.

«Сталин байроғи» шаҳарнинг қайноқ ҳаётини атрофлича ёритиш, газетанинг мазмунини бойитиш, унинг шаҳарнинг хўжалик ва маданий соҳадаги ютуқ ва камчиликларини рўй-рост кўрсатиб беришдаги ролини ошириш учун жойлардаги партия, совет, касаба союз ташкилотлари блан бирмунча алоқа боғлайолган. Газета корхоналардаги активларга суянган ҳолда меҳнатни янгича ташкил қилиш намуналарини пропаганда қилаётир. «Ҳарбир ускунадан маҳсулот олишни оширамиз» рубрикаси остида илғорларнинг мақолаларини системали равишда бериб бормоқда.

Газета, шунингдек, саноат корхоналари ишидаги камчиликларни тугатишга, меҳнат унумини оширишга ва маҳсулот сифатини яхшилашга қаратилган танқидий мақолалар блан ҳам чиқиб туради. «Ойна заводи ишига раҳбарликни кучайтириш керак», «Ишлабчиқариш майдонидан маҳсулот олишни ошириш резервлари», «Социалистик мусобақага партия раҳбарлигини кучайтирайлик» ва бошқа мақолалар шулар жумласидандир. Бу мақолаларда танқид қилинаётган корхона ҳаёти чуқур таҳлил этилиб, давлат планининг ўз вақтида бажарилмай қолиши, сифатсиз, брак маҳсулот ишлабчиқаришга асосан нималар сабаб бўлаётганлиги очиб ташланади, камчилик ва хатоларни тузатиш, ички ресурслардан фойдаланиш йўллари кўрсатиб берилади.

Газета ўзининг 17-нчи сонида «Қишлоқ хўжалигига тобора кўп машиналар етказиб берайлик» сарлавҳаси остида бир бет материал берган ва «Чирчиқсельмаш» заводи коллективининг қишлоқ хўжалиги ходимлари олдида қарздор бўлиб қолаётганликларига нималар сабаб бўлаётганини завод ишчи, инженер-техник ходимларининг ёрдами блан очиб ташлаган.

Газетадаги бунга ўхшаш материалларнинг фазилати шундаки, улар социалистик мусобақа ғоясини ва унинг бераётган ижобий натижаларининг моҳиятини тушунтириб беради, оддий совет кишиларининг юксак ватанпарварлик ҳисларини яққол кўрсатади.

Аммо юқоридаги бирмунча ютуқларга қарамай, редакция фаолиятида камчиликлар ҳам бор. У ҳам бўлса, газетадаги очерклар, зарисовкалар информацион руҳда ёзилган бўлиб, улар новаторлар тўплаган бой тажрибаларни кенг ишчилар оммаси ўртасида ёйишга кам ёрдам беради. «Комсомол Василий Петляков», «Тезкорлар», «Бўёқчи Анна Лимарёва» ва шунга ўхшаш материалларнинг кўпчилиги суст ва юзаки ёзилган бўлиб, газетхонларни ҳечбир қизиқтирмайди, ҳаяжонга солмайди, олинган тема ва илғор ишчилар тажрибасининг моҳиятини охиригача очиб бераолмайди.

Бундан ташқари, Чирчиқ йирик саноат шаҳри бўлишига қарамай, газетада шаҳардаги корхоналарнинг ишлабчиқариш фаолиятларига бағишланган бошмақолалар жуда кам учрайди, уларда корхона ҳаёти чуқур анализ қилинмай, қуруқ факт ва рақамларни санаб ўтиш блан кифояланилади.

Ба'зан редакция ходимлари газетхонларга қарама-қарши фикрларни тақдим этадилар. Масалан, газетанинг 25-нчи сонидаги бошмақолада «Чирчиқ саноати давлат планларини системали равишда тўла ва ошириб бажармоқда» деб жар солинса, кўп ўтмай 29-нчи сонда, шаҳардаги «Электрошчит» ва «Чирчиқсельмаш» заводи, электрохимия комбинати, тикувчилик фабрикаси, капитал қурилиш-монтаж бошқармаси ва бошқа бир қатор корхоналарнинг икки ойлик ишлабчиқариш планини бажармаганликлари ҳақида гапирилиб:

«...Ўтган январь-февраль ойларида саноат корхоналарида ишлабчиқариш кўрсаткичлари мутлақо қониқарсиз бўлди», дейилади.

Бундай қарама-қарши фикрлар ўқувчиларни ҳайратда қолдираётир.

«Сталин байроғи» газетаси (редактори ўртоқ Р. Раҳимова) омма блан алоқасини янада мустаҳкамлаши, корхоналар ҳаётидан доимо кўз-қулоқ бўлиб туриши, бешинчи бешйилликни муддатидан илгари бажариш учун бошланган ватанпарварлик ҳаракатини атрофлича ёритиши керак.

Яхши ишлаганликлари учун мукофот

Тошкент темир йўлида ўтган йилда яхши ишлаганликлари учун транспортчиларга пул мукофотлари тўланабошланди.

Тошкент тепловоз депосининг машинисти ўртоқ Бочаров 1953 йилда оғир вазнли ўнларча поездларни олиб бориб, нормадан ташқари неча мингларча тонна юк ташиди. Донгдор темирйўлчига а'ло ишлаганлиги учун 2.142 сўм миқдорида мукофот берилди. Урсатьевская паровоз депосининг новатор-машинисти ўртоқ Журавлев оғир вазнли поездларни катта тезлик блан юргизмоқда. У, ўтган йилда пландан ташқари қарийб 20 минг тонна юк ташиди. Ўртоқ Журавлев 2.322 сўм миқдорида мукофот олди. Самарали меҳнат қилганлиги учун Қўқон паровоз депосининг машинисти ўртоқ Аскаровга катта мукофот берилди.

Яхши ишлаган темирйўлчиларга ҳаммаси бўлиб тўрт миллион сўмга яқин мукофот тўланади. (ЎзТАГ).

Тинчлик учун ва Корея-Совет дўстлигини мустаҳкамлаш учун

Ўтган йили Кореяда кўклам эрта келди. 17 мартда Пхеньяннинг парклари ва кўчалари кўкламга хос кўмкўк тус олган эди. Шаҳарнинг марказидаги Моранбон тоғидан қизил байроқлар ва транспарантлар блан безатилган бутун Пхеньян кафтдек кўриниб турар эди. Ўша куни Корея Халқ-Демократик Республикасининг меҳнаткашлари СССР блан Корея Халқ-Демократик Республикаси ўртасида иқтисодий ва маданий ҳамкорлик ҳақида битим имзоланганига тўрт йил тўлган кунни нишонладилар.

Моранбон йўлларидан юзларча кишилар оппоқ мар-мар тошдан қурилган Хебантхаба постаментига, Корея блан Совет Иттифоқи ўртасидаги абадий ва бузилмас дўстлик шарафига Корея халқи томонидан қурилган ёдгорлик супасига гулдасталар қўймоқ учун рангбаранг гулдасталарни кўтариб бордилар. Бу тантанали маросимга бағишланган митингда Корея-Совет дўстлиги жамияти правлениесининг раиси машҳур ёзувчи Ли Ги Ен бундай деган эди: «Биз 17 март кунини ҳамиша катта байрам деб нишонламоқдамиз. Совет Иттифоқининг бизларга кўрсатаётган холис ва қардошларча ёрдами туфайли биз Кореяда мустақил ва демократик давлат барпо этиш учун мустаҳкам база қурдик».

Бу тантанали маросим бўлган пайтдан буён ўтган бир йил Улуғ Совет Иттифоқи ва қаҳрамон Корея халқларини бир-бири блан боғлаган мустаҳкам ва бузилмас дўстликни янги далиллар блан ёрқин исботлади.

Совет Иттифоқи блан Корея Халқ-Демократик Республикаси ўртасида иқтисодий ва маданий ҳамкорлик тўғрисида бундан беш йил илгари—1949 йил 17 мартда Москвада имзоланган Битим Корея томонидан қачон бўлса имзолаган ҳамма халқаро шартномалар ўртасида биринчи тенг ҳуқуқли халқаро шартнома эди. Шу блан бир вақтда Москвада товар обороти ва тўловлар ҳақида, Совет Иттифоқи томонидан Кореяга кредит бериш тўғрисида, Кореяга техника ёрдами кўрсатиш ҳақида битимлар ҳам имзоланди.

Тинчликка, халқлар ўртасидаги дўстликка ва амалий ҳамкорликни мустаҳкамлашга умумий интилиш натижаси ўлароқ вужудга келган бу битимлар ҳар иккала томоннинг тенг ҳуқуқлилигига ва уларнинг миллий мустақиллигини ўзаро ҳурмат қилишга асосланган эди.

Совет Иттифоқи томонидан 1945 йил август ойида япон мустамлака зулмидан озод қилинган корейс халқи ўз мамлакатининг шимолий қисмида халқ ҳокимиятини барпо этди ва шу блан демократик ислоҳатларни амалга оширишни, япон империалистлари томонидан вайрон қилинган мамлакат хўжалигини тиклаш ва ривожлантиришни та'минлади. Корейс халқи ўзининг Меҳнат партияси раҳбарлигида саноатни, банкларни, транспортни, алоқа воситаларини национализация қилди, аграр реформасини ва бошқа муҳим демократик ислоҳатларни амалга оширди. Натижада Шимолий Кореянинг экономикаси ва маданияти мисли кўрилмаган даражада тез сур'атлар блан ривожланабошлади.

Шимолий Корея меҳнаткашлари Япония оккупацияси ва уруш натижасида вайрон бўлган саноатни Совет Иттифоқининг самимий ёрдами туфайли тиклаб олиб, 1949 йилдаёқ саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни 1946 йилдаги даражага нисбатан тўрт баравар кўпайтиришга эришдилар. Аграр реформаси ўтказилиши ва қишлоқ хўжалигининг механизацияланиши экин майдонларини кўпайтириш блан бирга, барча қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилини ҳам ошириш имкониятини берди.

Америка ҳарбий ма'мурлари хўжайинлик қилган ва халққа қарши Ли Син Ман кўтирчоқ тўдаси хўжайинлик қилган Жанубий Кореяда бутунлай бошқа аҳвол юз берди. Жанубий Кореяда экономика борган сари кўпроқ тушкунликка учради, саноат ва қишлоқ хўжалиги вайрон бўлди. Очлик ва қашшоқлик миллионларча оддий кишиларнинг қисмати бўлиб қолди.

Америка монополияларининг йиртқичлик сиёсати натижасида Жанубий Кореядаги саноат корхоналарининг сони 1949 йил бошига келганда 1943 йилдагига нисбатан учдан икки қисмидан зиёд камайди. Помешчикларнинг хўжайинлик қилиши ва оғир солиқлар солиниши (Жанубий Кореяда 265 хил солиқ бор) қишлоқларни батамом хароб қилди. Илгариги вақтда бутун Кореянинг дон маконн бўлган Жанубий Корея ҳатто ўз деҳқонларини ҳам тўйдиришдан ожиз бўлиб қолади.

Халққа қарши бўлган лисинманчилар тўдаси ва унинг америкали хўжайинлари Жанубий Кореяни полиция қамоқхонасига айлантирдилар. Демократик реформалар ўтказилишини талаб қилган 150 мингдан кўпроқ ватанпарвар қамоққа олинди ва қатл қилинди, ярим миллионга яқин киши тюрьмаларга солинди.

Америка монополиялари ва Ли Син Ман қўғирчоқ тўдаси бутун корейс халқига мустамлака қуллиги кишанини солиш ниятида 1950 йил 25 июньда Корея тупроғида уруш чиқардилар. Бу очиқ агрессия акти Шимолий Корея халқининг ҳамма демократик ғалабаларини йўқ қилиб юборишнигина эмас, балки реакцион кучларнинг жуда узоқни кўзда тутиб мўлжаллаган планларини, я'ни Осиёдаги ва Тинч океан хавзаси мамлакатларидаги халқларнинг прогрессив ҳаракатини бостириш планларини ҳам кўзда тутар эди.

Броқ, интервенциячиларнинг яшин тезлиги блан енгилгина ғалаба қилиш ҳақидаги мўлжаллари уруш ҳаракатларининг биринчи ойларидаёқ чиппакка чиқди. Учйиллик уруш давомида Шимолий Кореянинг қаҳрамон халқи шонли хитой халқ кўнгиллилари блан яқин жанговар ҳамкорликда ўз ватанининг озодлиги, шарафи ва мустақиллигини ҳимоя қилиб қолди. Кореяда тинчликни бузаган кишиларга қақшатқич зарба берилди. Урушнинг бориши кўрсатдики, ўз демократик ғалабаларини ҳимоя қилиш учун қўлига қурол олган, ўз ишининг чинакам ҳаққоний иш эканлигини онглаган ва бутун прогрессив инсониятнинг бирдамлигидан илҳомланган халқни енгиш мумкин эмас.

Ҳарбий ва сиёсий жиҳатдан мағлубиятга учраган агрессорлар жаҳон афкор оммасининг тазйиқи блан Кореяда яраш битими тузишга мажбур бўлдилар. Яраш битими тузилган кун — 1953 йил 27 июль — Шимолий Кореяда тинч, ижодий меҳнат бошланиши блан нишонланди.

Шимолий Корея катта тинч қурилиш майдонига айланди.

Яраш битими тузилгандан кейин бир ярим ой ўтгач Москвада Совет ҳукумати блан Корея Халқ-Демократик Республикасининг ҳукумат делегацияси ўртасида музокаралар бўлди. Бу музокаралар вақтида Совет Иттифоқи блан Корея Халқ-Демократик Республикаси ўртасидаги дўстона муносабатларни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш соҳасида ҳар иккала томонни қизиқтирган масалалар, шунингдек Кореяда тинчлик ўрнатиш блан боғлиқ бўлган масалалар муҳокама қилинди. СССР томонидан Шимолий Корея халқига Корея Халқ-Демократик Республикасининг уруш вақтида вайрон бўлган экономикасини тиклаш ва қуриш ишида иқтисодий ёрдам берилиши масалаларига алоҳида э'тибор берилди. Шу мақсадда Совет ҳукумати қайтиб олмаслик шарти блан 1 миллиард сўм маблағ ажратди.

Сентябрь ойидаёқ Кореяга заводлар, фабрикалар, транспорт учун машиналар ва ускуналар, қишлоқ хўжалик ва бинокорлик машиналари, касалхоналар, институтлар учун зарур материаллар кетма-кет келтирилабошлади.

Корейс халқи Совет Иттифоқининг бераётган ёрдамидан илҳомланиб, ўз ватанини янгидан яшнатиш учун қаҳрамонларча курашмоқда. Шимолий Пхеньян вилоятидаги энг йирик гидроэлектростанциялардан бири муддатидан икки ой илгари тикланди. Чхончжин ва Кимчак шаҳарларидаги, Кореянинг Шарқий қирғоғидаги металлургия заводларида, Пхеньян яқинидаги Кансэн пўлат эритиш заводида, Соннимдаги Хванхэ металлургия заводида, Нампходаги рангли металлар заводида тиклаш ишлари қизғин бормоқда. Вонсандаги, Синийжчжу, Пхеньян ва бошқа шаҳарлардаги тўқимачилик корхоналарини тиклаш иши тез сур'атлар блан бормоқда. Республиканинг энг йирик тўқимачилик корхонаси бўлган, тамомила совет машина-ускуналари блан та'минланган Пхеньян тўқимачилик фабрикаси ҳозирдаёқ маҳсулот бермоқда. Бу фабрикалардаги урчуқлар сони уруш олдидан Корея Халқ-Демократик Республикасининг ҳамма тўқимачилик корхоналарида бўлган урчуқлар сонидан ошиқ бўлади. Фабрика йилига 50 — 60 миллион метр газлама тўқийди.

Енгил саноатнинг тикланаётган ва реконструкция қилинаётган корхоналари ишлаб чиқаришни йўлга қўймоқда, озиқ-овқат саноати корхоналари қурилмоқда, Кореяда биринчи автомобиль заводи барпо этилмоқда.

Совет Иттифоқининг ва халқ демократияси мамлакатларининг ёрдами туфайли Корея меҳнаткашлари тиклаш ишлари вақтида саноатнинг мустамлака усулига хос шаклда бирёқлама бўлиши каби ёмон аҳволни тугатаолдилар. Бундай аҳвол мамлакатда японлар хўжайинлик қилган вақтдан мерос бўлиб қолган эди. Тикланаётган ва янгидан қурилаётган корхоналар ҳозирги замон техникаси блан та'минланмоқда. Машинасозлик саноати вужудга келтирилмоқда. Бу саноат мамлакатнинг фабрика ва заводларига зарур ускуналарни етказиб беради. Аҳолининг турмуш даражасини тезроқ юксалтиришга ёрдам берадиган енгил саноат ривожланмоқда. Шимолий Корея илгари япон саноати учун хомаш'ё ва ярим фабрикатлар етказиб бериб турган мамлакатдан эндиликда иқтисодий жиҳатдан ҳартомонлама ривожланган мамлакатга айланмоқда.

Корейс халқи мамлакатнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш юзасидан белгиланган учйиллик планни амалга ошириш вақтида мустақил корея давлатини ривожлантириш манфаатларига, халқ манфаатларига хизмат қиладиган экономикани барпо этиш вазифасини ҳал қилиши лозим. Бу учйиллик планни амалга ошириш 1954 йилда бошланади.

Корея Халқ-Демократик Республикасининг меҳнаткашларига ишлабчиқаришни тиклаш ва ривожлантириш ишида илғор совет ишчиларининг тажрибасини ўзлаштириш катта ёрдам бермоқда. Совет новатори, металлни босим кучи блан қирқиш ташаббускори Василий Колесовнинг методи Корея корхоналарида кенг ёйилди. Кореяда зарбдор Чжен Дин Чжин бу методнинг биринчи пропагандисти бўлди. В. Колесов методини қўлланиш Чжен Дин Чжин ишлаётган корхонанинг коллективига меҳнат унумини анча ошириш имкониятини берди. Клемент Готвальд номли Хинчен машинасозлик заводининг ишчилари ажойиб натижаларга эришдилар. Металлни босим кучи блан қирқиш методларини ўзлаштириш бу корхонада Пак Гим Не деган қизнинг ташаббуси блан бошланди. Бу методнинг қўлланилиши меҳнат унумини қисқа муддатда 30 процентдан зиёд оширишимконнятини берди.

Корея Халқ-Демократияси ҳукумати ва Корея Меҳнат партияси Кореяда яраш битими тузилган биринчи кунлардан бошлаб қишлоқ хўжалигини тиклаш, республикада кучли дон базаси вужудга келтириш вазифасини ҳал этишга киришдилар. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялаш ва шоликорлик илғор методларини жорий қилиш блан бир қаторда бўз ва қўриқ ерларни ўзлаштириш кенг миқ'ёсда қизитиб юборилди. Жанубий Пхеньян вилоятидаги Чечченган дар'ёси яқинида совет қурилиш техникаси ва совет инженерлари ёрдами блан олиб борилаётган ишлар натижасида катта суғориш системаси вужудга келтирилиши Сариқ денгиз қирғоғи бўйидаги 25 минг гектар шўрхок ерни унумдор районга айлантириш имкониятини беради. Бу район республиканинг асосий дон конларидан бири бўлади.

Кореянинг қаҳрамон халқига урушдан кейинги даврда ўз хўжалигини тиклаш учун олиб бораётган курашида Совет Иттифоқи томонидан кўрсатилаётган кенг ва ҳартомонлама ёрдам ҳар иккала халқ ўртасидаги дўстликни борган сари кўпроқ мустаҳкамламоқда. Корея-Совет дўстлиги жамияти а'золарининг сони тўхтовсиз ўсмоқда. Бундан 9 йил илгари, жамият тузилган вақтда унда жам'и 3 минг а'зо бор эди. Эндиликда жамият ўз сафларида 2.100.000 кишини бирлаштиради.

Корея халқи Совет Иттифоқининг Корея масаласини тинч йўл блан ҳал этиш тўғрисидаги доимий ғамхўрлигидан беҳисоя миннатдордир. Совет делегациясининг Берлин кенгашидаги таклифлари Совет ҳукуматининг ана шу ғамхўрлигининг янги ифодасидир. Берлин кенгашида совет делегациясининг тутган қат'ий ва изчил позицияси натижасида шу йил апрель ойида Жанвада кенгаш чақирилади. Бу кенгашда беш буюк давлат — СССР, Америка Қўшма Штатлари, Франция, Англия ва Хитой Халқ Республикаси вакиллари, шунингдек Кореянинг ҳар икки қисми вакиллари ва Корея ишларидан бевосита манфаатдор бўлган бошқа мамлакатларнинг вакиллари Корея масаласини узил-кесил ҳал этиш йўлларини муҳокама қиладилар.

Совет ҳукуматининг Кореяда тинчлик тантанаси учун изчиллик блан олиб бораётган курашида Совет Иттифоқи халқларининг қаҳрамон корейс халқига бўлган дўстлиги ва самимий ҳурмати яна ва яна акс этади.

СССР блан Корея Халқ-Демократик Республикаси ўртасида иқтисодий ва маданий ҳамкорлик ҳақида битим имзоланган кундан буён ўтган беш йил ҳар иккала мамлакат ўртасидаги қардошлик алоқаларини янада мустаҳкамлаган жуда кўп воқиалар блан нишонланди. Бу алоқалар келгусида ҳам мустаҳкамланабориб, мамлакатлар ўртасидаги чинакам тенг ҳуқуқлиликка асосланган дўстона ва самимий муносабатларнинг ажойиб намунасини бутун дун'ёга намойиш қилади.

В. ЛАТОВ.

Абадий дўстлик, қардошларча ҳамкорлик

(ДЎСТЛИК, ҲАМКОРЛИК ВА ЎЗАРО ЁРДАМЛАШИШ ТЎҒРИСИДА СССР БЛАН БОЛГАРИЯ ЎРТАСИДА ТУЗИЛГАН ШАРТНОМАНИНГ 6 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БЛАН).

Одессадан Болгариянинг Сталин ва Бургас портларига қараб йўлга чиқучи совет кемалари саноат машиналари, трактор, комбайнларни ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналарини, автомобиль, қора металлар прокати, қоғоз, пахта, суперфосфат, химикат, зотли молларни Болгарияга етказиб берадилар. Кемалар Болгариядан рангли металлар рудаси концентратларини, тамаки, гўшт, консерва қилинган сабзавотларни, кондитер саноати учун керакли мева-резавор маҳсулотларни, ҳўл ва қуритилган меваларни, узум виноси, мўйналарни, мебель ва Болгариянинг бошқа товарларини келтирадилар. Ҳар икки мамлакат ўртасидаги товар обороти йил сайин ўсмоқда.

СССР блан Болгария ўртасида илмий-техника ҳамкорлиги ҳам ривожланмоқда. Совет Иттифоқи Болгарияга саноат корхоналари қурилиши, қишлоқ хўжалик иншоотлари, уй-жой бинолари қурилиши проектларини, саноат ускуналари, қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқариш учун керакли чертёжларни, саноат буюмлари ва халқ исте'моли маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг технология процессларига доир ҳужжатларни, чорвачилик, паррандачиликка доир илмий-техника ҳужжатлари, мелиорация системаларини ишга тушириш ва қишлоқ хўжалиги ишлабчиқаришининг бошқа масалаларига доир илмий-техника ҳужжатларини беради. Болгария ҳам ўз навбатида совет мутахассисларига Болгария халқ хўжалигининг айрим тармоқларидаги иш тажрибалари ва уларнинг муваффақиятлари блан танишиш учун имкон беради. Совет Иттифоқи блан халқ демократияси мамлакатлари ўртасида илмий-техника ҳамкорлигига асос қилиб олинган принципларга мувофиқ томонларнинг ҳарбири бир-бирларига бепул ёрдам кўрсатадилар, шу жумладан техника ҳужжатлари ҳам бепул топширилади.

Совет мамлакатидаги саноат корхоналарида ишлабчиқариш-техника та'лимини олиш учун Совет Иттифоқига келучи Болгария мутахассислари бу ерда ўзларининг кўп ватандошлари—олий ўқув юртларида ўқиётган болгариялик студентлар блан учрашадилар. Болгариядан келган мутахассислар Москвадаги Большой театрда бўлган вақтларида худди шу кеча болгариялик олти ашулачи ёшлардан бирининг ҳам овозини эшитадилар. Болгариялик шу ашулачилар ана шу отоқли театр арбобларининг раҳбарлиги остида бир йил мобайнида ўз маҳоратларини ошириш имкониятига эга бўлдилар.

Совет Иттифоқи блан Болгария ўртасидаги дўстлик, ўзаро ёрдам ҳамда қардошларча иқтисодий ва маданий ҳамкорлик хар турли соҳаларда кўринади. Бундан олти йил илгари, я'ни 1948 йил 18 мартда дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамлашиш тўғрисида тузилган Шартнома блан мустаҳкамланган Совет-Болгария муносабатлари халқлар ўртасидаги ҳақиқий дўстликнинг ёрқин намунасини бутун дун'ёга кўрсатади.

Совет Иттифоқининг бошқа тинчликсевар демократик мамлакатлар блан тузган шартномалари каби Совет-Болгария шартномаси ҳам капитализм жамиятига ма'лум бўлмаган, тамомила янги халқаро муносабатларни ифода этади. Ҳуқуқий тенглик, иқтисодий ҳамкорлик ва миллий мустақилликни ҳурмат қилишга асосланган бу муносабатлар халқлар дўстлиги идеологиясининг улуғвор кучини намойиш қилади. Совет-Болгария шартномаси тузилганидан буён ўтган олти йил халқларнинг олийжаноб интернационализм принципларига асосланган ҳамкорлиги жуда яхши натижа бераётганини очиқ кўрсатади.

Болгариянинг халқ хўжалиги тез ўсмоқда ва ривожланмоқда.

Халқ демократик Болгариянинг оғир саноати 1952 йилдаёқ 56 кун ичида ишлаб чиқарган маҳсулотининг миқдори эски Болгария оғир саноатининг бутун 1939 йил мобайнида чиқарган маҳсулоти миқдорига баравардир. Халқ демократик тузуми йилларида мамлакатда 700 дан ортиқ саноат корхонаси қурилди. Саноатнинг янги тармоқлари—машинасозлик, электротехника, металлургия, химия саноати вужудга келтирилди. Саноатнинг ана шу янги тармоқлари эски Болгарияда йўқ эди. Ўзининг биринчи бешйиллик планини муддатидан илгари бажарган Болгария қолоқ деҳқончилик мамлакатидан индустриялашган—аграр мамлакатга айланди.

Ҳозирги вақтда Болгарияда 149 машина-трактор станцияси бор. Бу машина-трактор станциялари 15 от кучли 12 минг трактор (1948 йилда 3.633 трактор бор эди), 1 минг 368 комбайн ва бошқа ҳар хил қишлоқ хўжалик машиналарига эгадир. Бу машиналар қишлоқ хўжалик ишларининг анчагина қисмини механизациялаштириш имконини берди. Совет Иттифоқидаги социалистик қишлоқ хўжалигининг илғор тажрибасини ўрганган Болгария деҳқонлари ҳосилни анча оширишга муваффақ бўлдилар. Болгарияда ғалла проблемаси ҳал этилди.

Эришилган ютуқлар Болгария ҳаётининг барча соҳалари олға қараб тез ҳаракат қилиб бораётганлигини кўрсатади. Мамлакатда уй-жой қурилиши илгари ҳечқачон кўрилмаган даражада кенгайиб кетди. Биринчи бешйиллик даврида Болгарияда 3 миллион 400 минг квадрат метр ҳажмида уй-жой қурилди. Болгария шаҳарларини обод қилиш соҳасида ҳам олиб борилаётган ишлар мисли кўрилмаган даражада кенгайди. Халқ ҳокимияти барпо қилинганидан буён ўтган тўққиз ярим йил ичида София кўчаларига эски тузум давом этган 60 йил мобайнидагидан ортиқ тош етказилди. Болгария қисқа вақт ичида катта муваффақиятларга эришди. Болгария Коммунистик партиясининг VI с'езди та'кидлаб ўтганидек, мамлакатда социализм асослари қурилди ва социализм йўлидан олға қараб тез тараққий этиш учун шароит вужудга келтирилди. Болгариянинг муваффақиятлари халқ демократик тузумининг капиталистик тузумга нисбатан устунлигини ва Совет Иттифоқи блан қардошларча ҳамкорликнинг ҳаётбахш кучини яққол намойиш қилиб кўрсатади. Болгария меҳнаткашлари янги турмушни барпо қилиб, Совет Иттифоқидан биринчи даражали машина ва станокларни олибгина қолмай, совет халқи тўплаган бой тажрибадан ҳам кенг фойдаланмоқдалар. Болгарияда янги ҳаёт барпо қилаётган кишилар Совет мамлакатидаги саноат ва қишлоқ хўжалиги илғорларининг ишларида совет олимлари ва совет сан'ати арбобларининг асарларида ўзларини қизиқтирган кўп масалалар юзасидан жавоб топмоқдалар.

Болгариянинг ҳозирги ҳаётидаги характерли хусусиятлардан бири меҳнатга янги муносабатларнинг пайдо бўлиши, Болгариянинг ишчилари, деҳқонлари ва интеллигентлари совет саноати новаторларидан ибрат олишга ҳаракат қилишадир. Совет саноати новаторларининг ташаббуси Болгария меҳнаткашлари ўртасида тез жорий қилинмоқда. Болгариянинг метал ишловчи саноати корхоналарида метални тезкорлик ва босим йўли блан қирқишдаги совет методлари муваффақият блан қўлланилмоқда. Совет Иттифоқида кўмирни кўп забой методи ва цикл методи блан чиқариш усуллари топилган эди. Болгариянинг кон-руда саноатида бу усуллардан кенг фойдаланилмоқда. Болгариядаги темирйўлчилар ўртасида кўп юк ортилган поездларни бошқариб бориш, капитал ремонт қилмай паровозларнинг қатнов муддатини узайтириш ҳаракати кучайиб кетди. Ҳарбир операцияда таннархини камайтириш учун курашни таклиф этган москвали Мария Левченко ва Григорий Мухановнинг ташаббуси Болгарияда кенг ёйилди. Александр Чуткихнинг тажрибасидан кўп фойдаланилмоқда.

Болгария халқ хўжалигининг турли тармоқларида ишлаётган неча минглаб меҳнат илғорлари Совет мамлакатидаги тажрибалардан фойдаланиб эски нормаларга барҳам бермоқдалар, меҳнат унумини ғоят ошириш ва маҳсулотнинг сифатини яхшилашга муваффақ бўлмоқдалар. Масалан, 1953 йилнинг охирига келганда Болгариянинг тўқимачилик саноатида меҳнат унуми 1948 йилдагига нисбатан 61,6 процент кўпайди. «Марица» тўқимачилик комбинатида ишлаётган Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларидан Арша Тихомирова ва Ольга Островалар уч бешйиллик планни бажардилар, Русе корхонасида ишловчи Эмине Ҳюсейнова эса 1968 йил ҳисобидан маҳсулот ишлаб чиқармоқда. 1953 йилда мамлакатдаги 200 дан ортиқ корхона йиллик планларини муддатидан илгари бажарди.

Янги ҳаёт қурилиши янги кишиларни ҳам вужудга келтирмоқда. Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг бош секретари В. Червенко ана шу кишилар ҳақида бундай деган эди: «Булар ҳақиқатан ҳам янги, алоҳида кишилардир. Эркин меҳнат, социалистик тузумгина, мустаҳкам Болгария-Совет дўстлигигина бундай кишиларни ярата олади».

Совет кишилари қардош халқ демократик Болгариясининг ғалабалари тўғрисидаги хабарларни эшитиб ғоят қувонмоқдалар. Бу ғалабалар социализм қуришдан иборат буюк мақсаддан илҳомланаётган болгар халқининг фидокорона меҳнатини, ижодий ташаббусини, зўр ғайратини ифода этади. Совет кишиси Совет Иттифоқи блан Болгария Халқ Республикаси ўртасида қарор топган дўстона ҳамкорликдан албатта қувонади, булғор халқининг социализм сари шахтам қадамлар блан олға қараб қилаётган ҳаракатида унга ёрдам беради.

Коммунистик партия совет кишиларини интернационализм руҳида ва барча мамлакатлардаги меҳнаткашлар блан қардошлик алоқаларини ўрнатиш руҳида тарбияламоқда. Совет Иттифоқи блан Болгария Халқ Республикаси ўртасида вужудга келган дўстона муносабатлар совет кишиларининг қардош халқ муваффақиятларидан ғоят манфаатдор эканлигини жуда яққол кўрсатади.

Болгария-Совет дўстлиги традицион ойликларидан бири ўтказилган кунларда Болгарияга келган совет машинисти Иван Панин София депосида грифель тахта ёнида туриб йўлнинг мураккаб профилини чизиб кўрсатди ва поездларни бошқариб боришдаги янги метод тўғрисида ўзини қуршаб олган болгариялик машинистларга сўзлаб берди. Ана шу пайтда совет машинистининг янги муваффақиятларга эришишда болгариялик дўстларига ёрдам беришдан иборат олийжаноб туйғулари ўз ифодасини топган эди. Болгарияга борган тўқучи Александра Штирова, пойафзалчи Лидия Корабельникова, токарь Николай Чикирев, шахтёр Иван Бридько ва бошқа кўпгина совет кишилари ўз тажрибаларини болгариялик дўстлари блан ўртоқлашдилар. Совет халқи томонидан Болгарияга юборилган ҳарбир киши ишчи ёки колхозчи, инженер ёки агроном, олим ёки артист, ёзучи ёки рассом неча ўн йиллик фидокорона меҳнат жараёнида Ватанимиз тўплаган буюк тажрибани ўзи блан бирга олиб боради.

Совет-Болгария дўстлиги чуқур тарихий илдизларга эгадир. Болгар ва совет халқлари ўртасидаги қардошлик алоқаларнинг кўп асрлик тарихи бор. Болгарлар рус маданияти генийларининг буюк ижоди асосида тарбия кўрдилар. Болгар халқи 1877—1878 йиллардаги рус-турк уруши даврида ҳалок бўлган рус жангчиларига ўрнатилган ҳайкалларни муқаддас билиб сақламоқда. Ана шу уруш даврида икки юз минг рус солдатининг қони блан Туркиянинг беш аср давом этган зулмидан Болгария озод қилинди. Гитлеризмга қарши олиб борилган Улуғ Ватан урушида Совет Армияси болгар халқини фашистлар асоратидан қутқазди. Совет Иттифоқи блан Болгария ўртасидаги дўстона муносабатлар совет кишиларининг тўккан қони блан мустаҳкамланди. Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамлашиш тўғрисидаги шартнома ана шу қардошлик муносабатларининг ривожланиши ва кучайиши учун мустаҳкам асосни вужудга келтирди.

Совет-Болгария шартномаси ҳар икки мамлакат халқларининг халқаро миқ'ёсда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш, империалистик агрессиянинг олдини олиш йўлидаги умумий интилишига асосланган. Совет Иттифоқи ва Болгария Халқ Республикаси шартномани имзолаган вақтда Германия томонидан ёки Германия блан бевосита ёки бошқа формаларда бирлашадиган бошқа ҳарқандай давлат томонидан бўладиган агрессия хавфини йўқотиш учун қўлларидан келган бутун чорани биргаликда кўриш мажбуриятини олдилар. Шундай қилиб, Совет-Болгария шартномаси барча тинчликсевар халқларнинг орзу ва тилакларига муносибдир.

Совет-Болгария дўстлигининг илҳомбахш кучи Болгария ҳаётининг барча соҳаларига самарали та'сир кўрсатмоқда. Болгар халқи ана шу дўстликни ўз муваффақиятлари асосларининг асоси деб, ўз мамлакатини янада яшнатиш гарови деб, ўз мамлакатининг миллий мустақиллигини та'минлайдиган гаров деб билади. СССР халқлари блан қардошларча дўстлик халқ демократик Болгарияси ташқи сиёсатининг негизи бўлиб қолди. Совет Иттифоқининг тинчликни та'минлашга қаратилган сиёсатини бутун болгар халқи астойдил қўллаб-қувватламоқда.

Совет Иттифоқи блан дўстликка содиқ бўлган болгария халқи истиқболга дадиллик ва ишонч блан назар солмоқда. Болгар халқининг туйғулари болгар ватанининг Давлат гимнида очиқ ифода этилган:

Қаҳрамонлар ватани Болгариямиз,
Қудратли юксалиш сенга куч беради.
Буюк ва қон-қардош совет халқлари
Сенинг содиқ иттифоқчингдир абадий.

К. КОМАРОВ.

ГЕРМАНИЯ БИРЛАШГАН СОЦИАЛИСТИК ПАРТИЯСИ БЕРЛИН ТАШКИЛОТИНИНГ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ЁПИЛДИ

БЕРЛИН, 15 март. (ТАСС). Кеча Берлинда Германия Бирлашган социалистик партияси Берлин ташкилотининг конференцияси ёпилди.

Конференция делегатлари А. Нейманнинг ҳисобот докладини якдиллик блан ма'қулладилар ва тинчлик ҳамда Германиянинг бирлиги учун бундан буён ҳам курашни давом эттириш соҳасидаги вазифаларни белгиладилар.

Конференцияда Германия Бирлашган социалистик партияси Берлин ташкилотининг раҳбарлиги сайланди.

Конференция Германия Бирлашган социалистик партиясининг бўладиган тўртинчи с'ездига делегатлар сайлади. Делегатлар орасида Вильгельм Пик, Отто Гротеволь, Вальтер Ульбрихт, Фридрих Эберт бор.

Албания халқ советларига сайлов

ТИРАНА, 15 март. (ТАСС). Албанияда шаҳар ва локалитет халқ советларига кеча бўлиб ўтган сайловнинг натижалари тўғрисидаги дастлабки ма'лумотларга кўра, овоз беришда турли шаҳар ва локалитетларда сайловчиларнинг 99,7 процентидан тортиб (Штати, Дельвина ва бошқаларда) 100 процентигача (Пекинь, Тепелена, Леши ва бошқаларда) қатнашган.

Демократик фронтнинг кандидатлари учун 99 процентдан (Круя) 100 процентгача (Пекинь, Тепелена, Прогонатида) овоз берилган.

СССР Олий Совети сайлови ҳақида француз газеталарининг ёзганлари

ПАРИЖ, 15 март. (ТАСС). Парижда чиқадиган ҳамма газеталар СССР Олий Совети сайлови ҳақида хабар қилиб, сайловчиларнинг ғоят катта активлигини та'кидлаб ўтмоқдалар.

«Фран-Тирер» газетаси, Совет Иттифоқида сайлов миллий байрам ҳисобланади, деб ёзади. «Комба» газетаси, ғарб журналистлари сайлов участкаларини эркин равишда бориб кўриш учун тўла имкониятга эга бўлдилар, улар сайлов участкаларида ўзлари берган саволларга жавоб олдилар, деб та'кидлайди.

«Либерасьон» газетаси СССР Конституциясидан ва СССР Олий Советига сайлов тўғрисидаги Низомдан парчалар келтиради. Бу газета ҳам, кеча сайлов байрамдагидек вазиятда ва совет кишиларининг катта активлиги блан ўтди, деб уқтириб ўтади.

«Совет кишилари, — деб ёзади «Юманите» газетаси, — ўзларининг ирқи ва миллати, жинси, диний э'тиқоди, билим даражаси, истиқомат жойи, ижтимоий чиқиши, моддий аҳволи ва ўтмишдаги ишларидан қат'ий назар сайлов ҳуқуқидан фойдаланмоқдалар.

СССРда қонун сайловчиларга ўз ҳуқуқларидан фойдаланишлари учун ҳамма шароитларни яратиб берган».

Сурия жамоатчилиги Суриянинг ҳарбий блокка жалб қилинишига қарши чиқмоқда.

БАЙРУТ, 15 март. (ТАСС). Байрут радиоси қуйидаги хабарни эшиттирди: Сурия ҳукумати номига жуда кўп петициялар келмоқда. Бу петицияларда Сурияни империалистик ҳарбий блокка жалб қилиш йўлидаги уринишларга қарши ва, жумладан, Ироқ бош министри Фодил Жамолий таклиф этган проектга, я'ни араб давлатлари федерацияси тузиш проектига қарши норозилик билдирилади. Сурия жамоатчилиги бу проектни «ажнабийлар проекти» деб та'рифламоқда. Петицияларнинг авторлари Қўшма Штатлар блан икки томонлама битимлар тузилишига ҳам қарши чиқмоқдалар.

АҚШнинг жанубида довул

ЛОНДОН, 15 март. (ТАСС). Лондон радиоси эшиттирган хабарга қараганда, АҚШнинг жанубий штатлари устидан кучли довул ўтган. Саккиз киши ўлган. Довул натижасида етказилган зарар бирнеча миллион доллар ҳисобланади. Георгия штатидаги ҳарбий-ҳаво базасида 55 самолёт шикастланган.

КПСС делегацияси Варшавадаги И. В. Сталин номли Маданият ва фан саройи қурилишини келиб кўрди

ВАРШАВА, 15 март. (ТАСС). Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Польша Бирлашган ишчи партияси II с'ездида қатнашаётган ва КПСС Марказий Комитети биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрущчев, КПСС Москва область комитетининг биринчи секретари ўртоқ Н. А. Михайлов, Украина КП Марказий Комитети Президиумининг а'зоси ва Украина ССР Министрлар совети раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ А. Е. Корнейчук, Белоруссия ССР КП Марказий Комитетининг иккинчи секретари ўртоқ Н. Е. Авхимовичлардан иборат делегацияси кеча Варшавада СССРнинг кучлари ва маблағлари блан қурилаётган И. В. Сталин номидаги Маданият ва фан саройи қурилишини келиб кўрди.

Қурилишни кўздан кечирган вақтда СССР делегациясига Сарой қурилиши бошқармасининг бошлиғи Г. А. Каравaев ва Польша ҳукуматининг Сарой қурилиши ишлари бўйича вакили, Варшаванинг бош архитектори Ю. Сигалин ҳамроҳ бўлдилар.

Миллат мажлисига қисман ўтказилган сайловда француз ўнг партияларининг тил бириктириши

ПАРИЖ, 15 март. (ТАСС). Кеча Сена ва Уаза департаментида Миллат мажлисига ўлган деголльчи депутат Дьетельм ўрнига депутат сайлашнинг иккинчи даврасн ўтказилди.

Илгари хабар берилганидек, овоз беришнинг биринчи даврасида Франция Коммунистик партиясининг кандидати Андрэ Стиль учун сайловчиларнинг 38,59 проценти овоз берган эди. Иккинчи ўринни МРП партиясининг кандидати Пейроль олган эди. Уни ёқлаб сайловчиларнинг 11,43 проценти овоз берган эди.

Овоз беришнинг иккинчи даврасн олдидан деярлик ҳамма ўнг партиялар Коммунистик партияга қарши курашда бирлашдилар. Матбуотнинг та'кидлаб ўтишича, кураш икки кандидат: Стиль блан Пейроль ўртасида борган. Матбуотда ва радио орқали антикоммунистик пропаганда юргизилганига қарамай, компартия кандидати кеча 125.957 овоз олдики, бу овоз беришда қатнашган сайловчиларнинг 42,8 процентини ташкил қилади (я'ни биринчи даврадагидан кўп овоз олди).

Кеча Коммунистик партия учун бу департаментда 1951 йилдаги сайловдагига қараганда деярлик 10 минг кўп сайловчи овоз берди.

Броқ, ўнг партиялар Миллат мажлиси депутатлигига 138.394 овоз олган Пейроль хонимни (МРП) ўтказишга муваффақ бўлдилар.

Ироқ қиролининг Покистонга сафари

БАЙРУТ, 15 март. (ТАСС). Ироқ матбуоти король Файсалнинг Покистонга сафарини э'тибор блан кузатиб турмоқда. Корольнинг ҳамроҳлари ўртасидаги расмий кишилар орасида собиқ бош министр, ҳозирги вақтда сенатор, «Конституциячи союз» партиясининг раҳбари Нури Саид ҳам бор. Унинг томонидан ташқи сиёсий масалалар юзасидан 9 мартда э'лон қилинган расмий баёнот, газеталарнинг фикрича Ироқ делегациясининг Покистон сафаридан қандай мақсадлар кўзда тутилганлигини очиб беради. Нури Саид Туркия-Покистон блоки «Ўрта Шарқда бутун янги тарих мобайнида энг кучли блок» деб та'кидлаб, «ана шундай шароитда» Ироқ ҳукумати Покистон, араб мамлакатлари ва қўшни мамлакатларнинг давлат арбоблари блан маслаҳатлашишга қарор қилди, деб кўрсатиб ўтади.

Ироқ матбуоти Нури Саиднинг бу баёнотига, Ироқ ҳукуматининг Туркия-Покистон ҳарбий блокига қўшилиш шартлари тўғрисида музокаралар олиб бораётганлигини э'тироф қилиш деб қарамоқда. Шу муносабат блан Ироқ жамоатчилиги Ироқни Туркия-Покистон иттифоқига жалб қилиш планларига қат'ият блан қарши чиқмоқда. Масалан, «Саутилаҳоли» газетаси бош мақоласида бундай деб ёзади: «Халқ король Файсалнинг Покистонга қилган сафарини э'тибор блан кузатиб туради ва зарур пайтда бу планнинг амалга оширилишига халоқит беради...» «Лива ал-Истиқлол» газетаси ёзади: «Ироқни Туркия-Покистон блокига жалб қилиш йўлидаги ҳарбир қадамга ироқ халқи бир вақтлар Портсмут шартномасига қараганидек қарайди». (Бу ерда Портсмутда 1948 йилда имзоланган Англия-Ироқ шартномаси кўзда тутилади. Бу шартнома Ироқ учун асоратли эди. Халқнинг ғазаби кучайганлиги натижасида бу шартнома барбод бўлган эди. Редакция).

Сувайш канали зонасида аҳвол

ҚОҲИРА, 15 март. (ТАСС). Газеталар Сувайш канали зонасида аҳвол кескинлашганлиги ҳақида хабар қилмоқдалар. Газеталарнинг ёзишича, кейинги вақтда инглиз оккупациячи қўшинлари томонидан иғвогарлик ниятида уюштирилаётган можаралар кўпайган.

12 мартда Файид шаҳрида (Сувайш канали зонаси, Ўрта Шарқдаги ва Сувайш канали зонасидаги инглиз қуролли кучлари штаби жойлашган шаҳар. — Редакция) инглиз солдатлари Миср полициясининг младший лейтенанти Хасан Надни ўлдирганлар. Хасан Над инглиз солдатлари калтаклаётган иккита мисрли ишчини ёқламоқчи бўлиб орага кирган экан.

«Алмисрий» газетасининг хабар беришича, ўша куни Файиддаги инглиз ҳарбий лагерида иккита мисрли ишчи қаттиқ яродор қилинган ва Фанара деган жойда битта ёш мисрли ўлдирилган.

«Алхабор» газетасининг ёзишича, инглиз қўмондонлиги Махаон қишлоғидан Тель эль-Кабир лагерига борадиган йўл бўйича ғайри-қонуний равишда 4 та янги полиция контроль пункти ташкил қилган. Полициячиларга бу районда учраётган ҳамма машина ва ҳамма кишиларни тинтиш ҳақида фармойиш берилган.

Шахмат бўйича жаҳон биринчилиги учун мусобақа бошланди

14 мартда Москвада П. И. Чайковский номидаги Концерт залида жаҳон чемпиони гроссмейстер Михаил Ботвинник блан гроссмейстер Василий Смислов ўртасида шахмат бўйича жаҳон биринчилиги учун мусобақа тантанали суратда бошланди.

Мусобақанинг бошланишига бағишланган тантанали йиғилишни Ташкилот комитетининг раиси Д. Постников очди.

Биринчи ўйин 16 мартда бўлади. Оқ доналар блан гроссмейстер Смислов ўйнайди. (ТАСС).

Хотин-қизларнинг республика шахмат чемпионати

Ўзбекистон хотин-қизларининг XIII шахмат чемпионатида ўйин тобора жиддий тус олмоқда. Республиканинг кучли шахматчилари ўртасида қаттиқ кураш бормоқда. Ҳозиргача ўнинчи тур ўйналди. Аввалдагидек Л. Пронина олдинда бораётир. У 9,5 очкога эга бўлди. Конкурсдан ташқари мусобақада қатнашаётган халқаро спорт мастери, хотин-қизлар ўртасида шахмат бўйича жаҳон чемпиони Е. Бикова ҳам 9,5 очкога эгадир. Л. Дмитрук 7,5 очко, Л. Козлович 7 очко олдилар.

* * *

Халқаро шахмат мастери Е. Бикова Островский номли пионерлар саройида бир йўла 25 шахмат доскасида сеанс ўтказди. Сеансга шаҳарнинг Сталин, Москва, Киров, Октябрь районларидаги мактабларнинг ёш шахматчилари қатнашди. Халқаро мастер Е. Бикова 10 ўйинни ютди, 11 ўйинни дуранг қилди ва 4 ўйинни ютқазди. Пионерлар чемпионнинг «СССРда шахмат ўйинининг роли» деган темадаги лекциясини тингладилар.

Об-ҳаво ма'лумоти

Тошкент об-ҳаво бюросининг ма'лумотига кўра, бугун кундузи Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда ҳавонинг булутли бўлиши, аммо ёғингарчилик бўлмаслиги кутилади. Температура 2—7 даража ўртасида иссиқ бўлади. Бошқа областьларда ҳаво булутли бўлиб, ёғингарчилик бўлмайди. Температура 5—10 даража ўртасида иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво булутли бўлиб, ёғингарчилик бўлмайди. Температура 5—7 даража иссиқ бўлади.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 17/III да **Ҳамза**, 18/III да **Бой ила хизматчи.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 17/III да **Сочи оқарган қиз.**

«РОДИНА», СОБИР РАҲИМОВ номли, НАВОИЙ номли (кечқурун), «ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЎЗБЕКИСТОН» (кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ ТИКУЧИЛАР МАДАНИЯТ САРОЙИ кинотеатрларида — янги бадиий фильм **Рус балет усталари.**

НАВОИЙ номли кинотеатр — кундуз **Насриддиннинг саргузашти.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз **Сепли тўй.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
17 мартда
3 бўлимда
ЦИРК ТАМОШАЛАРИ
Хотин-қизлар— цирк сан'ати усталари
Парад-пролог
«Совет хотин-қизлари».
К. ДОРОТТИ АТТРАКЦИОНИ.
Тамоша кеч соат 8 да бошланади.

Ўзбек тилида чиқадиган
„ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ“
ва рус тилида чиқадиган
„ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА“
ОБЛАСТЬ ГАЗЕТАЛАРИГА
апрель ойи учун ва 1954 йил охиригача
обуна қабул қилиш давом этмоқда
АЙРИМ КИШИЛАРДАН ОБУНА:
муассаса ва ташкилотлардаги обуна пунктларида, шунингдек «Союзпечать» шаҳар бўлимида (Карл Маркс кўчаси, 25-нчи уй), Бош почтамтда (Крилов кўчаси, 4-нчи уй) ва Тошкент шаҳрининг почта бўлимларида қабул қилинади.
Тошкент областининг ҳамма шаҳар ва районларида обуна «Союзпечать»нинг шаҳар ва район бўлимларида, шунингдек корхоналар, қурилишлар, ўқув юртлари ва муассасалардаги жамоат обуна вакиллари томонидан қабул қилинади.
«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриёти.

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ

МАЖБУРИЙ ФАРМОЙИШИ

1954 йил 12 февраль № 4 Тошкент шаҳри

Тошкент троллейбусидан фойдаланиш қоидалари тўғрисида

Меҳнаткашлар депутатлари Қизил байроқ орденли Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети **қарор қилади:**

Тошкент троллейбусидан фойдаланиш тўғрисида қуйидаги қоидалар тасдиқлансин:

I. ТРОЛЛЕЙБУСГА ЧИҚИШ-ТУШИШ ҚОИДАЛАРИ

1. Троллейбусга фақат остановкаларда чиқиш-тушиш мумкин.

2. Троллейбусга фақат орқа эшигидан чиқиб, олдинги эшигидан тушиш мумкин.

3. Троллейбусга навбат блан чиқилади.

4. Троллейбуснинг олдинги эшигидан фақат қуйидагилар чиқиши мумкин:

а) ҳомиладор хотинлар;

б) кексалар ва майиблиги аниқ инвалидлар;

в) 5 ёшгача болали кишилар;

г) 1 — 5 синф ўқучилари (ўқучилик билетини кўрсатиш шарти блан).

II. ТРОЛЛЕЙБУСДА ЮРИШ ҚОИДАЛАРИ

1. Ҳарбир пассажир кондукторнинг айтишини кутмасдан билет олиши ва йирик пулни майдалатиб уни уринтирмаслиги лозим.

2. Пассажир билетни троллейбусдан тушгунгача сақлаб, контролёр ёки кондукторнинг биринчи талаби бланоқ кўрсатиши лозим.

3. Ҳар троллейбуснинг чап томонидаги олтита олдинги ўрин болали пассажирлар, ҳомиладор хотинлар, инвалидлар ва кексалар учун ажратилган.

4. Қуйидагилар троллейбусда бепул юриш ҳуқуқидан фойдаланадилар:

а) катта ёшдаги пассажир блан бирга бўлган мактабгача ёшдаги бир бола (бирдан ортиқ бола учун билет олиш шарт);

б) троллейбус хўжалиги ходимлари (хизмат билетини кўрсатиш шарти блан).

III. ПАССАЖИРЛАРГА ТЕГИШЛИ ҚОИДАЛАР

1. Троллейбус пассажирларига қуйидагилар тақиқланади:

а) кондуктор бўш ўриннинг йўқлигини э'лон қилишига қарамасдан троллейбусга чиқиш;

б) троллейбусга осилиб бориш;

в) деразаларни очиш ва ёпиш;

г) троллейбуснинг звонокларига ва бошқа асбобларига тегиш;

д) троллейбусни ифлос қилиш;

е) ўтирадиган жойларга болаларни турғизиш;

ж) деразалардан бошни чиқариш;

з) санчадиган ва кесадиган буюмларни, шунингдек қурол-асбобни ўрамасдан олиб бориш;

и) тез алангаланучи буюмларни (бензин, керосин, кинолента ва ҳоказоларни) ташиш;

к) тамаки чекиш, гугурт ва зажигалка ёқиш.

2. Қуйидаги кишиларга троллейбусда юриш тақиқланади:

а) маст ҳолдаги кишиларга;

б) ифлос кийимли кишиларга;

в) ҳайвон ва парранда олиб бораётган кишиларга;

г) қўл юкидан катта багаж кўтарган кишиларга.

IV. КОНДУКТОРНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

1. Кондуктордан қуйидагилар талаб қилинади:

а) остановкаларни баланд овоз блан э'лон қилиш;

б) пассажирдан олинган пулнинг суммасини айтиш;

в) билетнинг қайси пунктгача берилганини пассажирга айтиш;

г) мумкин бўлган тақдирда, билет бериш учун пассажирлар олдига бориш;

д) пассажирнинг талаби блан ўз фамилиясини ва хизмат маркасининг номерини айтиш.

V. ҚОИДАЛАРНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

1. Троллейбусда билетсиз ёки яроқсиз билет блан борган пассажирга (тегишли йўл ҳақини тўлашидан ташқари) контролёр томонидан 3 сўмгача штраф солинади. Пассажир бу штрафни шу жойнинг ўзида тўлашдан бош тортган тақдирда, милиция бўлимининг бошлиғи томонидан 3 марта ортиқ штраф солинади.

2. Буферларда бориш, алангаланучи, портловчи ва ўткир моддаларни олиб бориш, тамаки чекиш, гугурт ёқиш ва ҳоказоларда айбдор бўлган кишиларга ма'мурий тартибда 100 сўмгача штраф солинади ёки улар бир ойгача муддат блан мажбурий ишга тортилади.

3. Троллейбус машиналарига ёки уларнинг ускуналарига етказилган зарар суд тартибида ундирилади.

4. Бу қоидаларнинг бажарилишини кузатиш милиция органларига ва троллейбус ходимларига юкланади.

5. Ушбу мажбурий фармойиш э'лон қилинган кундан бошлаб 15 кундан кейин кучга киради ва Тошкент шаҳри доирасида жорий этилади.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси

Х. ЮСУПОВА.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг секретари.

Х. УСМОНОВА.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 157, Пропаганда бўлими — 157, Совет қурилиши бўлими — 137, Маданият бўлими — 135, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 135, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 136, хатлар бўлими — 137, Секретариат — 34048, э'лонлар бўлими — 38142.

Р. 01675. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1292.